

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K

pol leta 5— „

četrt leta 2:50 „

posamezne številke po 10 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h

„ „ „ dvakrat . . . 12 „

„ „ „ trikrat . . . 10 „

za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 8 h.

Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 6 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Možitev učiteljic sploh!

Članek o možnostih tržaskih učiteljic in opomba uredništva o tem — to nam je dalo povod, da se oglašamo tudi kranjske učiteljice.

Koleginja Gregoričeva iz Šklednja je proti poroki učiteljic iz razlogov, ker je ta proti pedagoškim in družinskim načelom. Ne vidi nobenih vrlin pri učiteljici-materi. Učiteljice, ki ne čutijo poklica do učiteljstva, naj se poročijo. Poroka učiteljic ni humaniteta, marveč gola sebičnost. Poročene učiteljice bi zanemarjale svoje dolžnosti. Učiteljice ne marajo ravno poroke, marveč pokojnino namesto odpravnine. To so glavne misli referata tov. Gregoričeve, ki so jim tudi ostale kolegije pritrdile in sestavile memorandum na „Slovensko učiteljsko društvo.“

Čudile smo se, ko smo čitale ta izvajanja. Nerazsodni svet je proti osebni ženski svobodi — in temu se pridružijo še celo ženske same, učiteljice, odgojevalke, ki bi morale biti prvo-boriteljice za svobodo in enakopravnost ženstva! Danes se odpirajo vrata omikanim in izobraženim ženam v razne stanove; prodira čimbolj načelo enakopravnosti ženstva z moškimi, zato smo s pravim obžalovanjem čitale izvajanja in sklepe tržaskih učiteljic.

Ali je res možnost učiteljic nasprotna pedagoškim načelom? Pedagogika je zbirka raznih pravil in etičkih nauk za odgojo, ki so lepi, resnični in potrebni, a v praktičnem življenju se le deloma, večkrat celo nič ne ozirajo. Glavno pravilo pedagogike je: Odgoj v materinem jeziku! Kako se ravna po tem pravilu, vedo najbolje tržaski Slovenci. Tista slavna vlada, ki je potrdila pedagoške knjige, pomaga raznarodovati našo dečo vsepovsod. Ako se na taka kardinalna vprašanja pri narodni

odgoji ne ozira, potem se bo podrl svet, ako nastopa v šoli pri odgoji učiteljica-mati!

Zakon je potreben že zaradi moralnega življenja. V tem oziru mora vladati odločna osebna svoboda. Kdor ne čuti potrebe zakona, blagor mu, živi naj sam, pa tudi umrje naj sam. Oni pa, ki hoče stopiti v zakonski stan, naj sam dobro premisli, če bo sladak ali grenak, lahak ali težak. Kakor si bo kdo postlal, tako bo spal; to vse sodi v zasebno družinsko razmerje. V človeški družbi morajo biti zastopani vsi stanovi. Ako bi ne bilo bednih in potrebnih, bi ne bilo boja za kruh, bi ne bilo plemenite sebičnosti. Iz take sebičnosti smo si izvolile tudi učiteljice svoj stan, da nam je mogoče živeti; sebičnost je tudi prirojen človeški nagon, ki se za njim peha ves svet. Mar se naj samo učiteljice iz humanitete odpovemo plemeniti sebičnosti? Če se torej omoži kaka učiteljica ali če jo kdo poroči iz sebičnosti, to nikogar nič ne briga. Sama bodeta nosila udobnosti, križe in težave zakonskega stanu. Sama bodeta odgovorna za svoj obstanek in odgojo svojih otrok. Ako bi katera zanemarjala svoje stanovske dolžnosti zaradi zakona, so tukaj predstojniki, ki morajo temu odpomoči — dolžnosti stanu se morajo izpolnovati natančno in točno, drugače pride kazni. Tako je v drugih stanovih — in tako mora biti tudi pri nas.

Družina je podobna malemu kraljestvu, v katerem kraljujeta in gospodarita svobodno v mejah zakona in ljubezni oče in mati. Oba morata skrbeti za obči blagor svojega malega kraljestva. Ako sta pridna, varčna in sporazumna, jima gre gotovo dobro. O družinskih razmerjih je težko govoriti, ker tu pridejo v poštev neštete okolščine. V vsaki družini so druge razmere, druge zmožnosti, druge navade. Oče in mati morata znati uporabljati razne krajevne, družabne in eksistenčne raz-

mere v svoj prid, če hočeta izhajati z družino in ne zabresti v bedo in pomanjkanje. Tudi učiteljica-mati se mora prilagoditi svojim razmeram tako, da bo izpolnovala natančno svoje stanovske dolžnosti in obenem ne zanemarjala domače hiše, zlasti pa odgoje svojih otrok. Kdor ob dobrem zaslužku ne zna udobno urediti svoje domače hiše in domačega razmerja, ta je slab gospodar. Posledice tega mora nositi sam. Ako pa kdo vestno in natančno izpolnjuje svoje stanovske dolžnosti, so zasebne družinske razmere njegova stvar. Zato se čudimo izjavi tov. Gregoričeve, da ne vidi nobenih vrlin pri omoženi učiteljici. Ako ta zadostuje svojemu stanovskemu poklicu, je dovolj velika vrlina, druge vrline bi bilo smešno zahtevati. Kaj čudno pa done na uho besede: „A če se boji pomanjkanja, naj bo oprezna, komu reče usodopolni: da.“ Torej ljubezen, blago srce in sorodstvo duš je po njenem mnenju postranska stvar, prvo je denar in udobnost, na to glejmo učiteljice ali pa ostanimo same. Mar tvori dobra eksistenca v zakonu vso srečo? Dvomimo!

Izvajanje pa, [da bi bila noseča učiteljica v izpodtiko učencem, je smešno. To je nekaj vsakdanjega, vedno in povsod vidnega. Če pa bi bilo morda za šolo neprimerno, ali se temu ne odpomore lahko s primerno obleko, v izrednem slučaju z dopustom? Kdor se pohujšuje zaradi materine nosečnosti, je že prej pohujšan. So druge okolščine, ki otroke pohujšujejo v mnogo večji meri kakor to — to je razbrzdana človeška družba, ki jo otrok povsod vidi, opazuje in posnema. Le ne iskati v pedagogiki nauka za izpodtiko, raztresenje in razmišljanje v onem, brez česar bi bila pedagogika brez pomena!

Tudi trditve o času poroda zaradi dopusta in nadomestovanja ne drži. Po tej trditvi bi moralo učiteljstvo vzeti patent na svoje

zdravje. Ali ne zbolijo v mnogih slučajih in za dlje časa tudi neporočene učiteljice in učitelji? Kdo se izpodtika pa takrat, ako dobijo ti dopust in namestnika? Menda nihče!

Obče je znano in je tudi neovrgljiva resnica, da je mati glavni steber pri odgoji otrok. Komu ni znana materina ljubezen do svojih otrok? Odrasli se spominjajo še v sivi starosti one zlate, otroške dobe, ko so uživali materino ljubezen, nauke in opomine. Pri tem ima veliko ulogo izobrazba. Izobražene matere odgojujejo svoje otroke boljše, temeljitejše in vestnejše kot neizobražene, o tem se vsakdo lahko prepriča v navadnem življenju. Učiteljica-mati bi lahko služila za zgled pri odgoji in ne v izpodtiko ali celo zanemarjenosti. Trditve, da bi stanovske dolžnosti ovirale pri odgoji svojih otrok, je ničeva. Ali so matere na kmetih vedno doma? Koliko dela imajo kmetice izven družinske hiše, je obče znano, pa si znajo vendar pomagati, akoravno nimajo sredstev za izobraženo vzgojiteljico. Kaj pa ženstvo v drugih stanovih, trgovini, obrti in raznih uradih? Ako si znajo te matere pomagati, ki uporabljajo mnogo več časa za delo in zaslužek izven domače hiše, si bo znala menda pomagati tudi pametna učiteljica-mati, ki je odsotna 5 do 6 ur na dan, a ima poleg tega še po dva popolnoma prosta dneva v tednu.

Nasvet, da naj se pomožijo one mlade učiteljice, ki se dolgočasijo v šoli in komaj čakajo konca pouka, zaradi česar trpi pouk in napredek, diši nekako po denunciantstvu in nerazsodnosti, kar ne bi smelo nikdar priti iz ust učiteljice-odgojiteljice. Mlad učitelj kakor učiteljica sta polna življenja. Njima je svet raj, posajen s cvetjem, zabavo in kratkočasjem. Če o solzni dolini še nimata pojma, pa pride zanesljivo pozneje z življenjem, z bridkimi izkušnjami in prevarami. Čimbolj in čimprej jih izmodri življenje, tembolj se zbuja v njih lju-

LISTEK.

Pisma iz onstran groba,

Piše pokojni Afron Voljniš, priobčuje Florijan Švon.

III.

Upam, dragi Švon, da Ti je Čiro predal drugo pismo, ki sem ga pisal njemu v dokaz, da res pišem jaz, Afron Voljniš.

Nadaljujem.

Ko sem tako zrl sam sebe, se je zbuja v meni spomin na vse, prav na vse, kar sem trgal z zemeljskega telesa svoje lastno meso. To so bile strašne duševne bolečine. Ko sem izbrisal zadnjo pego na „Jazu“, ki me je vezala na zemeljsko snov, sem začutil krog sebe svež pomladni dih novega življenja.

Dragi, do tu, kolikor sem Ti na kratko razložil svoje dogodljaje, je bilo takorekoč rojstvo pojava v novo življenje. To so bile zadnje bolečine, ki sem jih občutil kot posledice črnih dejanj svojega zemeljskega bivanja. Sedaj živim kot bitje brez bolečin, ker so pretrgane vse vezi, ki bi me spajale z zemeljsko materijo.

V meni sta izmrla kes in žalost, nasprotno pa me obdaja oživljajoča radost, ki jo občutim in diham iz vseмира. Moje spoznanje

raste, in marsikaj, kar mi je bilo prej uganka, mi je sedaj jasno kakor beli dan, zakaj z mene je padla temna, neprodorna, črna zavesa snovi.

Vsa moja dejanja, vsi zunanji vtiski, ki so vplivali name, so vstajali, kakor bi se še enkrat ponavljali. Ali ti niso več prohajali, ampak so bili zbrani v mojem spominu, v mojem „Jazu“.

Ko sem jih tako zrl v sebi, sem hotel, da jih izbrišem iz svoje zavesti; rad bi jih bil pregnal, ali stali so tu, kot da bi bili zakovani v mojem „Jazu“. Zopet sem si želel, da prominem.

A kolikor bolj sem to želel, tem bolj so vstajali v meni spomini na moja dejanja, ki so bila črne pege mojega življenja, in tem hujše sem občutil v sebi duševno bol. Moja vest me je preganjala in silila, da uničim ta storjena dejanja. Ali kako uničiti nekaj, kar je storjenega?

Rad bi bil klical na pomoč, ali zaman. Kaj pomaga klic v brezmejno mračno praznino nočnih dalj? Neka hladna sila me je prevela, bil je to kes. S svojo voljo sem trgal svoja slaba dejanja iz svojega zavedajočega se „Jaza“.

V daljavi vstajajo obrisi novih krajev, praznina in noč gineta, grobna tišina peva pesem rojenic, in iz dalje slišim petje ondotnih

prebivalcev. Neka notranja moč me goni naprej, naprej iz te prazne puščave v daljne brezmejne dalje.

Mlad, preroben in v srečo sto novih nad se bližam deželci novega prerodenja in novega življenja.

Želim, da kmalu dosežeš tudi Ti to deželo vedno cvetočih lotosov.

Tvoj

Afron.

IV.

To veš, dragi Švon, da se je pričelo krog mene daniti. Vedno bolj sem se zavedal svojega novega položaja. Pričetkoma sem mislil, da je to petje tukajšnjih prebivalcev, ali motil sem se. Harmonični akordi, ki so doneli iz jutranjih dalj, so postajali vedno milejši in mojo dušo so prešinjali z neko nepopisljivo radostjo in zadovoljstvom. Ta vseirska glasba je bila tako veličastna, da sem gledal v mislih vesolni vesmir kot pevajoče življenje, ki vzdržuje v svoji harmoniji vesolstvo v vesolstvu.

Zatopljen v nebeško simfonijo, ki jo peva vesmir svojemu Stvarniku, sem momentano pozabil, da sem bil nekoč trpin učitelj in rob krivice na zemlji.

Neizrečeno velike, razsežne dalje so se razprostirale pred mano. Nad mano se je dvigal svetel nebesni svod v žareči jutranji zarji.

To je bilo krasno jutro prvega pomladnega dne mojega prebujenja v novo življenje.

Vem, kaj porečeš k temu, dragi prijatelj Švon. „Hladna zemljica pokriva tvoje truplo, ki razpada v nič, kako moreš trditi, da še eksistuješ, živiš, čutiš, misliš in govoriš?“ — Ali bodi prepričan, Švon, da Tvoj prijatelj Afron še živi, še misli in čuti bolj kot je čutil kdaj kot človek. Sedaj sem prost zemeljskih okov. Moj duh plava prosto, kot plava prost sokol prosto v zraku. Gravitacijska sila drži moje razpadajoče truplo v drobno zemljo, a moj duh je prost vsake teže.

Mojega duha, ki je poln radosti, ne teži več zemeljska snov. Obdan je z eterično odejo ki jo nazivljejo navadno perispit. Namesto snovnega telesa imam zdaj eteričen perispit, v katerem se zrcali oblika človeka. Čudno, kajne, in vendar je tako.

Pomisli! Ali ne napravi umetnik najprej kalupa, da vlije v njega snov in da tako ustvari zamiselni kip?

In tak kalup je tudi človeško telo, iz katerega se rodi duh. Toda, kaj bi vedel svet o umetnikovem delu, ako bi zamiselni kip ostal zaprt v kalupu?

Zato umetnik razbije kalup, da se mojster in z njim gledalci divijo nad umetniško dovršenim kipom, ko se postavi ljudem na vpogled. In kalup? Kalup razbijejo umetnikovi hlapci,

bezen, vnema in važnost do stanu in poklica. Kdor mladim učiteljicam njih živahnost in veselje do življenja zameri, svedoči, da ne pozna žitja mladosti — to je človek brez srca — kreature!

Kdo je kriv, da je prišla koleginja Gregoričeva in z njo druge slovenske tržaške kolegije do tega obžalovanja vrednega sklepa? Napačni predsodki so krivi in nihče drugi. Še danes so v orientu žene sužnje svojih mož, še danes smatra necivilizovan svet celo pri nas ženstvo za manj vredno od moštva. Žena je čislana pri mnogih le za uživanje strasti, drugi jo podo milostno v kuhinjo, tretji jo čislajo kot mater in odgojiteljico — v resnici pa zasluži žena zaradi svoje požrtvovalnosti, pridnosti, delavnosti, dušnih zmognosti in vsestranske usposobljenosti popolno osebno svobodo in enakopravnost z moškim spolom.

Osebna svoboda in enakopravnost ženstva z moštvom stopa polagoma, a mora priti s časom v polnem obsegu na dan. Učiteljstvo je prvo sklenilo boriti se na vsi četrti v celi naši državi za enakopravnost učiteljic z učitelji. **Enaka odgoja, enak trud, enaka plača in enake pravice je naše geslo.** Danes vidimo stopati ženo v razne stanove. Odpirajo se ji vrata v srednje in visoke šole, v zadnjem času je naša vlada dovolila ženstvu vstop v razne obrtne šole. Ženstvo je zastopano ne samo pri učiteljstvu, ampak tudi pri pošti, v veliki meri v trgovini, v raznih obrtih in uradih.

Ako si zna žena pošteno služiti kruh, menda ji bo dovoljeno tudi uživati ga svobodno po svoji volji. Ako si zna žena sama zaslužiti kruh, bi bilo jako smešno in nesmiselno, ako bi ji kdo zapovedal, da ga mora sama užiti. Smešno in nesmiselno je torej, da bi si nesmelna žena po svoji lastni volji ob dobrem zaslužku izvoliti zakona in družinske udobnosti. Kdor jetemu nasproten, živi v napačnih predsodkih.

Učiteljicam na Kranjskem se le s prošnjo dovoli nekaterim zakon. V zadnjem času se sliši, da se namerava odvzeti poročenim bivšim učiteljicam celo pokojnino. S stališča osebne svobode in enakopravnosti je za učiteljice velika krivica, ako se jim zabranjuje zakon, še večja vnebovpijoča krivica bi bila pa, ako bi se poročenim učiteljicam odvzela pokojnina. Ali ni to sad njenih dolgoletnih študij in muk? In če se poroči, ali ne potrebuje ravno tako težavno zaslužene pokojnine? Zasluge pač ostanejo iste. Društvo učiteljic na Kranjskem naj bi se o teh zadevah čimprej posvetovalo in odposlalo na merodajno mesto resolucijo glede enakosti pri bodočem urejanju učiteljskih plač, glede

ga razdrobe, in ako je snov pripravna za uporabo, porabijo njegovo snov za novo delo.

Tako je tudi smrt razbila moj kalup — telo, ni pa uničila Stvarnikovega, najbolj dovršenega, umetniškega dela, zakaj ta hip, ko se je razbil kalup, se je moj duh rodil v novo življenje.

Ali, dragi Švon, v mojem perispritu se ne zrcali samo oblika človeka, ampak v perispritu so začrtana vsa moja zemeljska dejanja liki zareze na gramofonski plošči. Niso pa vsa človeška dejanja vredna Stvarnikovega dela.

Kakor črne pege zatemne čisto zlato, tako omadežujejo svetločist perisprit zla in slaba dejanja, s katerimi je človek s svojo sebično strastjo onečastil samega sebe.

Prvi moj pogled v sebe je bil zdvojljiv, ker sem zagledal v sebi in na sebi polno črnih peg. Ti madeži so rodili v meni, kakor sem Ti že pisal, grozne predstave in zbudile v meni boleč čut, da sem s pekočo boleštno trgal s sebe svoja črna dejanja.

Vprašaj, kako je mogoče, da bi vtiski dejanj bili vdolbeni v nečem, česar se mi ne zavedamo? Zakaj bi moral biti baš perisprit? Kaj bi ne bili lahko začrtani naši vtiski v možganih? Ako ne v možganih, pa v našem srcu, in če ne v srcu, pa v našem drobu?

pokojnine, da jo omožene učiteljice uživajo v isti meri kakor učitelji, in glede možnosti učitelja.

Slavica.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca januarja **K 20.559'18.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Tiskovni sklad mladinskih knjig in časopisov.

I.

Namen.

Organizacija slovenskega učiteljstva je vzela v roke izdajo mladinskih knjig in mladinskih časopisov. Izšle so 4 knjižice bogate vsebine; XI. leto izhaja „Zvonček“, tretje leto pa izhajata list za mladino: „Naša bodočnost“ in vzgojevalni list za starše „Domače ognjišče“. Glavni namen mladinskih knjig in mladinskega časopisja je, da se razširijo v najširše sloje našega naroda. Lep in vzvišen namen; le tem potom pridemo v okom nezdravemu čitivu, ki zastruplja mladino in odrasle ljudi ali jih pa fanatizuje. Gotovo je jasno vsakomur, kaj in koga mislimo. Takozvani ljudski spisi in časopisi so najnižje cene in narodu na škodo precej razširjeni. Le pomislimo, kakšnih raznih sredstev se v ta namen poslužujejo tisti „vzgojevalci“ naroda!

Proti našim mladinskim knjigam in časopisju doslej še niso po rovtarsko rohneli in divjali, pa jim menda tudi ne bo mogoče, ker so brez peg in služijo le v pouk in vzgojo. Čimbolj bodo razširjeni, tembolj bodo rodu in nam v korist in blaginjo. Sedanja cena knjig je, povprečno vzeto, previsoka, istotako časopisja. Vsak delavec bi rad kupil knjigo, a je ne more. Krona je zanj ob današnji draginji velik denar. Nabaviti si jo torej morejo le bogatejši sloji. [Ubožnejši pa so na ta način prikrajšani za dobro in zdravo čtivo.

To vendar ni povsem pravilno. Ta nedostatek odpraviti, je velevažna zadeva, če ne — kulturno delo. Knjižica za mladino in poučno-vzgojevalno časopisje naj postane popularno, naj si zasigura pot v vse stanove našega naroda. Postati mora ceno in lepo! Bo li mogoče?.

II.

Mogoče bo!

Celokupni narod bi zlagal takoimenovani „Tiskovni sklad mladinskih knjig in časopisov.“ Deleži bi bili po 10 K; više se ne bi seglo. Nabrana glavnica bi se obrestovala in njene obresti bi se uporabljale na ta-le način: Ti-

Ne, dragi Švon, vtiski niso začrtani ne v možganih ne v srcu in ne v drobu. Po snovnih čutih dobiva duh vtiske iz obkrožujočega sveta v svojo dušo, ki je obdana s perispritom. Porečeš: „Kdo pa je že videl ta perisprit?“ O perispritu se vsak dan lahko prepričaš, ako imaš zmognost, da si hipnotizer ali magnetizer.

Si li čital podlistek v „Učiteljskem Tovarišu“ lansko leto o hipnotizmu? Tam imaš razpravo in dokaze, da človek ni samo pojav, kot se nam po svoji snovi prikazuje, ampak je v njem še drug pojav, ki je zoper v snovem kalupu, dokler goden ne izide iz njega. Pojav sledi pojavu iz pojava.

Perisprit je ona pergamentna pola, na kateri so vdolbena vsa naša dejanja, ki lahko stopijo kakor predstave na dan. Duh ima zmognost, da te predstave lista po polah življenja, in vsaka knjiga življenja je v novem življenju odprta listina vsakomur na razpolago in vsakomur v pogled.

V novem življenju ni svetohlinstva in ni črnih mask, ki bi si z njim zakrivali svoj obraz.

Vez, ki me je vezala z vami, se ni pretrgala.

Nočni čuvaj kliče uro eno, zato končam.

Tvoj

Afron.

skarski troški, troški za klišee itd. bi se deloma ali popolnoma pokrili z obrestmi imenovanega sklada. Če ti troški odpadejo, se bo cena knjig in časopisja zanesljivo znižala pod polovico sedanje cene.

N. pr.: Natisnilo bi se 1000 izvodov ml. knjige.

Stanejo na 1000 izvodov	1 K 1000 K
troški	1000 „ 40 h 400 K
1000 izvodov	600 K,

1 komad na 60 h.

Če stane knjižica sedaj le 60 vinarjev, poprej pa 1 K, ne bo se li dalo sedaj več izvodov razprodati?

V prvi vrsti bi prispevali za sklad vzgojevalci mladine, narodna društva, korporacije in denarni zavodi, potem še le posamezniki.

III.

Uprava.

Upravo „Tiskovnega sklada“ bi vzeli v roke ljudskošolski učitelji, učitelji meščanskih šol in profesorji višjih zavodov. Kako to urediti, se prepusti izkušenim organizatorjem. Ali vendar se naj upraviteljstvo in vodstvo približno tako sestavi: Torišče vsega gibanja in podjetja bi bila Ljubljana. Slovensko ozemlje se razdeli na tri okrožja: I.

I. okrožje: Kranjsko,

II. „ Štajersko-Koroško.

III. „ Primorje.

Predsednik na Kranjskem,

I. podpredsednik na Kranjskem.

II. „ „ Štajerskem, ozi-

roma Koroškem.

III. podpredsednik v Primorju.

O d b o r :

Trije člani vsakega okrožja.

Vsako okrožje vsebuje 1 ljudskošolskega učitelja, 1 meščanskega učitelja, 1 profesorja.

N a d z o r s t v o :

I. okrožje: 1 mešč. učit., 1 prof.

II. „ 1 ljudsk. učit., 1 prof.

III. „ 1 ljudsk. učit., 1 mešč.

O delovanju in razvoju se bi leto za letom poročalo v stanovskih listih in v dnevnikih, da bo vsakomur omogočen vpogled.

IV.

Pristop.

Pristop k „Tiskovnemu skladu“ bi bil vsakemu Slovincu dovoljen. Delo bi se pa naj vršilo v sledečem redu:

1. Vsa učiteljska društva z 1 ali več deleži.

2. Vsak ljudskošolski učitelj ali učiteljica.

3. Vsi učitelji meščanskih šol.

4. Vsi profesorji srednjih šol.

5. Razni denarni zavodi z 1 ali več deleži.

6. Razne korporacije in društva.

7. Občinski sveti.

8. Posamezni Slovenci.

Pričelo bi se pri učiteljskih društvih in delovalo približno v istem smislu dalje.

Vabljeni so vsi, ki se zanimajo za to stvar in naj povedo svoje mnenje, da se nam pojmi izbistrijo.

M.

Opomba uredništva: Objavljamo ta članek, ne da bi se docela — zlasti s III. delom — strinjali z njim. Vabimo pa vse, ki se zanimajo za razvoj našega mladinskega slovstva, da razmišljajo o tem in povedo svoje mnenje. Najpripravnejše in najumestnejše pa bi bilo govoriti na „Zavezini“ skupščini.

O možitvi tržaških učiteljic.

Poročilo v „Tovarišu“ v predzadnji številki o naslovni temi vsebuje nekoliko netočnosti. Tovarišica Sabadinova je v kratkih besedah povedala približno to, kar smo čitali v 4. števi „Tovariša“. Rekla je, da se ji vidi poniževalno in človeka nedostojno, ako se ji kratkotalo prepove, da ne sme razpolagati s svojo osebo, kakor ji je drago. Res je, da je mnogo učiteljic med nami — in med njimi morda tudi ona sama — ki bi ne hotele nobenega, oziroma ne mogle dalje služiti v slučaju možitve, ali mnogo jih je med njimi, ki so res vse navdušene za učiteljski stan in ki bi se morda le nerade odpovedale učiteljevanju. In kakor rečeno, koliko je omoženih učiteljic, ki ne store svoje dolžnosti v šoli?

V zadnjem času je slišala med učiteljicami glasove, naj bi se me potezale za penzijo

v razmerju s službenimi leti. Res, to bi ne bilo slabo, in ako nam kaj takega dovoli, bi bila tudi ona popolnoma zadovoljna, četudi nam ne dovoli službovanja po poroki. Misli pa, da do tega ne pridemo nikdar. Svetuje in misli tedaj, da bi ne bilo taktično, postaviti se direktno proti zakonu, ker v slučaju, da nam nečemo dati penzije, bi nam ne hoteli niti tega dovoliti, proti čemur bi se sedaj v svoji kratkovidnosti tako energično postavile. Morale bi si pustiti odprte vse poti in zahtevati, naj vsaki učiteljici dajo na izber, ali ostane še dalje učiteljica ali pa hoče iti v penzijo, oziroma ji dati odškodnino, ako sama to želi.

Na to je čitala tov. Gregoričeva svoj referat, ki smo ga čitali v „Tovarišu“. — K sklepu je predlagala približno tele resolucije:

1. Tržaške slovenske učiteljice se upirajo možitvi učiteljic, ker vedo, da bi ne mogle izvrševati dvojnega poklica kot učiteljice in matere.

2. Zahtevajo, naj bi se jim v slučaju možitve izplačevala penzija v razmerju s službenimi leti.

3. Ako pa slavní magistrat iz enega ali drugega vzroka preferira odpraviti prepoved možitve, naj se jo odpravi in to le onim učiteljicam, ki bi ne hotele ali ne mogle služiti. Nakazalo in izplačevalo naj bi se jim v mesečnih obrokih določeno odškodnino, kar bi ne bila sicer pokojnina, ampak vendar nekaj podobnega.

Vnela se je debata o prvi točki. Predlagalo se je, naj se prva točka popolnoma izpusti in stavi se le drugi dve točki, ali pa vsaj besedilo prve točke tako prikoji, da bi kolikortoliko soglašalo s tretjo. V tem je bila pisateljica teh vrstic odpoklicana in ko se je vrnila, se ji je reklo, da se le besedilo prve točke ublaži, s čemer da vse soglašajo. Fakt pa je, da se o stvari ni glasovalo, ampak to le tako površno sklenilo, ne da bi se vprašalo, ali je in koliko jih je drugačnega mnenja.

Razpravljalo se je tudi nekoliko o izpremembi načrta ročnih del in pa o uvedbi strokovnih učiteljic v tem predmetu. Sklenilo pa se je s tem počakati, da vidimo kako stališče zavzemljejo o tem italijanske kolegije.

Po sestanku so se pa hitro slišali glasovi nezadovoljnosti. Ta in ona ni bila zadovoljna s sklepi, ampak izrekla se je želja, naj bi se sklical nov sestanek, da se boljše razgovorimo. Mislim pa, da bi bilo dobro za sedaj počakati in videti, ali je kaj upanja sploh, da bi se sprejela druga točka. V slučaju, se o ne zgodi bo res treba novega sestanka in novih sklepov, ker bi pač ne bilo pametno, da bi same pomagale drugim — vezati sebi roke.

Še nekaj besed o stvari. Vprašanje, ali naj se učiteljicam dovoli poroka ali ne, nas je našlo nepripravljenega. Nobena ni o tem nikdar razmišljala. To vprašanje ni vzkliklo iz nas in se polagoma razvilo. Moral je priti nekdo, ki nas je spomnil, in ko se nam je stavilo vprašanje, kaj bi bilo za šolo bolje, smo gledale druga drugo in nismo si bile na jasnem, kaj bi bilo za šolo bolje, kaj bi bilo za nas bolje in kaj pravzaprav hočemo. Vajene smo bile na dosedanje prakso, da se nam zdi nemogoče, da bi bilo odslej drugače. Res bi bilo pač še najbolje, ako bi se nam dala penzija. Da bi se pa to uresničilo, se niti ne upam misliti. Res je sicer, da je v marsičem Trst dežela posebnosti, a bojim se, da v tem slučaju ne bo. Ako pa bi nam ne hoteli dati penzije, moramo gledati, da nam kolikortoliko pustijo prosto roko, da ostanemo namreč v službi tudi po slučajni možitvi, ako je kateri to pogodu. In če je med nami edino ena, ki bi kdaj to izkoristila že zaradi te edine moramo zahtevati prostost v tem oziru. Seveda one, ki nečemo to izkoristiti, bi dobile odškodnino, kakor je bila doslej v navadi. Zahtevati bi morale vsekakor, da bi se tudi nadalje izplačevala odškodnina onim, ki bi ne hotele služiti dalje. Že zavest, da smem kolikortoliko storiti, kar sama hočem, je tako prijetna in povzdiguje človeka. Kako je potem za posamezno družino bolje, ne smemo me odločevati za vse, ampak vsaka učiteljica naj s svojim možem po svojem razumu to uravnava.

Tudi bi bilo nekoligialno in indirektno denunciranje omoženih učiteljic, ki bi se jim nekako očitalo, da ne opravljajo svojih dolžnosti kot učiteljice (kot soproge in matere so odgovorne le svoji vesti in svojemu možu) ako bi se postavile proti poroki.

Pa še nekaj! Omožena učiteljica, ki bi ne mogla dalje poučevati ter bi opešala morda fizično in moralno, bi prišla tako po najbolj naravnem potu do penzije, za katero se bomo sedaj, bojim se, zaman potegovali. — Govore, da bi učiteljico, ki bi še dalje ostala v službi, nihče ne poročil iz ljubezni, ampak iz koristilovstva. Dvomim jako, da bi učiteljico, ki bi mesečno dobivala 80—90 K in več penzije, poročil vsak iz gole ljubezni? Ali o tem pozneje, ako bo potreba.

Tržačanka.

Celibat učiteljic.

V zadnjem „Učiteljskem Tovarišu“ omenja pod naslovom „Celibat učiteljic“ pisateljica dotičnega članka, da je navedla tov. G. za odpravo celibata razloge jako dvomljive vrednosti. Obenem izraža tudi nado, da se gotovo oglasi katera, ki jih bo izkušala ovreči. In takoj sem se odločila, da saj deloma izpodbijem te zares dvomljive razloge.

Takoj v začetku svojega referata vzklika gđ. G.: „Vrlina za šolo od poročene žene ne opazam nikake!“ Jaz pa trdim, da! Učiteljica-mati pozna otroško dušo bolj kakor neporočena učiteljica in ravno iz tega spoznanja vzklijejo najlepši sadovi. Upam si reči, da imam v šoli, odkar sem poročena, še bolj uspehe, nego prej, ker ravno sedaj, ko sem sama mati, popolnoma umevam, kak neprecenljiv zaklad prepuste starši učiteljici z istim dnem, ko zapisejo otroka v šolo. Uspehi v mojem razredu sedaj prav nič ne zaostajajo za onimi mojih neporočenih kolegic in kolegov. Da me to moje domnevanje ne vara, o tem me med drugim prepričujejo tudi pohvalni izrazi mojih višjih. Z zadovoljstvom zrem na izročeno mladež.

Da bi zaraditega, ker poučujem 20 ur na teden, ne imela časa vzgajati svojih lastnih otrok, to bi bil jalov izgovor, zakaj več ko toliko časa porabijo poročene žene, ki niso učiteljice, za kuho in gospodinjstvo, česar poročeni učiteljici ni treba, ker ima lahko za to delo služkinjo. S tem pa ni rečeno, da se ji ni treba baviti z gospodinjstvom. Tako velikega stanovanja pa učiteljica itak nima, da bi mu ena sama oseba ne bila kos, in takih specialitet v kuhinji tudi ne bo zahtevala, da bi ji bilo treba zato posebno izvežbane kuharice, ki bi stala vedno pred ognjiščem.

Poznam življenje učiteljic in učiteljev in med njimi poznam le malo takih, ki bi bili razvajeni z delikatesami in specialitetami. Poznam dve sestri učiteljici, ki služujeta na eni šoli ter si sami kuhata vso hrano, pri tem pa šola niti najmanj ne trpi. Poročeni učiteljici ostane torej še dovolj časa za opazovanje duševnih in telesnih pojavov svojih otrok. Ko gre učiteljica-mati zjutraj ob pol osmih v šolo, njeno dete še spi, večji otroci pa gredo z njo v šolo. Ko pride iz šole, velja nje prvi pogled malemu ljubčku, ki sedi pri svoji mizici, zadovoljno se smeje in igrajoč s kockami, s svojo punčko ali s konjičkom. Popoldne, ko je učiteljica-mati v šoli, nje dete spi, po šoli pa se z njo izprehaja, z njo kramlja in z njo ljubkuje. Pri vsem tem pa ji ostane še čas, da se pripravlja za šolo in da se nadalje izobrazuje. Četokrat pa primanjkuje ljudem sploh zaraditega časa, ker si ga ne znajo primerno razdeliti.

Dalje navaja tov. G., da bi služkinje plašile v odsotnosti učiteljice-matere otroke s pripovedkami o strahovih. Učiteljica mora vendar s svojim nastopom in s svojim delovanjem zbuditi spoštovanje nele pri šolskih otrocih, ampak tudi pri njih starših. Kako bo pa to dosegla, ako niti na svojo služkinjo ne more toliko vplivati, da bi ta v njeni odsotnosti upoštevala njene želje in ukaze. Seveda bi šlo z vzgojo vse narobe, ako bi se z deco bavila izključno služkinja; toda če ta ve, da čuje nad njo pazno oko gospodinje-učiteljice, se bo gotovo trudila ustreči njenim zahtevam.

G. G. piše tudi o učiteljicah, ki nimajo za šolo poklica. O takih pa je moje mnenje, da je boljše, da službe sploh ne nastopijo, ampak, da gredo v kak urad ali da se poročijo, kakor meni tov. G., z izbornu situiranim možem, da bodo lahko doma lenarile in trpinčile služkinje s svojimi kapricami.

G. G. je tudi mnenja, da morajo učiteljice, ki žele poroko, slutiti, da jih bodo zaročenci vedli pred oltar zaradi nadaljnjega službovanja. Kaj pa tiste neveste, ki so tako srečne, da imajo doto? One naj torej po njenem mnenju razdele denar — recimo — v dobrodolne na-

mene in naj pridejo praznih rok v naročje svojemu ženinu, bodo vsaj prepričane, da jih je poročil zgolj iz ljubezni. Dalje omenja tudi, da so med Slovenkami najbrže za poroko le mlade učiteljice in take, ki se žele poročiti s človekom mizernih dohodkov. Po mojem naziranju učiteljica pač ne bo poročila moža, ki bi ga nadkriljevala v naobrazbi. Najčeseje se bo zgodilo, da bo sklenila zvezo s svojim stanovskim tovarišem. Vzemimo, da v takem slučaju službuje učiteljica razen iz ljubezni do svojega poklica tudi za to, da omogoči s tem, da se njenemu možu ni treba v prostem času pehati za postranskimi zaslužki, marveč da tedaj deluje zunaj šole brezplačno za narod. Zasluži li taka učiteljica-mati, da jo g. G. podcenjuje?

Čudno zveni tudi stavek, da bi poročena učiteljica neprijetnosti, ki bi jih imela v lastnem domu, stresla nad nedolžnimi šolskimi otroki. Tu se usojam le vprašati: Ali je življenje neporočene učiteljice nepregledna vrsta samih lepih solnčnih dni? Ali nima tudi ona mračnih in temnih ur? O, gotovo! Saj življenje ne prizaneša nikomur! Plemenito dekle in istotako žena bo v takem slučaju čutila v sebi gotovo toliko odpora in toliko pravičnosti, da se ne bo znašala nad nedolžnimi otroki v šoli.

Slednjič je seveda mogoč slučaj, da je poročena učiteljica v blagoslovljenem stanju. Bo li stala taka učiteljica kar naenkrat pred svojimi učenci na vzvišenem katedru v zadnjem štadiju? Ne, saj se ves proces vrši tako počasi, tako polagoma, da čestokrat niti odrasli tega ne zazapijo. Sicer se bo pa umela učiteljica svojemu stanju tako primerno obleči, da se ji bo poznalo čim najmanj. Otroci prvih razredov tega gotovo ne bodo vedeli, a večji dan na dan opazujejo enake slučaje pri svojih materah in drugih jim dragih osebah, saj večji del dneva prebijejo izven šole, ne pa v šoli, kakor trdi tov. G. In zopet lahko trdim, da v enakih slučajih nisem čula še nikdar najmanjše opazke niti od svojih, niti od drugih učencev, za kar sem se nalašč večkrat informirala pri svojih kolegicah.

Prazen je tudi strah tov. G., da bi nastale zaraditega, da se poveri poročeni učiteljici pouk prvega razreda, na šoli razprtije, ker poznam prav mnogo takih kolegov in kolegic, ki se branijo prvega razreda z vsemi štirimi. Ravno iz tega razloga sem jaz na ljubav svojim starejšim kolegicam učila pred svojo poroko štiri leta v prvem razredu.

K sklepu se upam trditi: Učiteljica, ki je bila vestna pred poroko, ostane tudi potem, če ne boljša — vsaj taka. Svoji družini bo pa skrbna gospodinja in vrla mati.

Iz teh razlogov bi priporočala tržaškim kolegicam, naj se oprimejo tiste struje, ki je proti celibatu. Omožena.

Klerikalci so povsod enaki.

V koroškem deželnem zboru je stavil krščanski socialc K r a m p l predlog, da se uvede le šestletna šolska obveznost. — Klerikalci so pač povsod enaki: ljudstvu kolikor najmanj mogoče izobrazbe!

Še o celibatu učiteljic.

V preteklem četrtku je učit. društvo v Trstu sklicalo svoje člane in članice k sestanku. Ni mi bilo znano, kaj bo na dnevnem redu, ali najmanj je bilo pričakovati zopetno debato glede možnosti učiteljic, zakaj da je bil referat g. Gregoričeve sprejet z enoglasnim odobravanjem, dokazuje že dejstvo, da je njen memorandum zadobil po mnenju tovarišice nekoliko izpremembu in bil takoj varno spravljen. Vse to so storile tovarišice brez najmanjšega usiljevanja.

Zato sem prisostvovala z vsem cinizmom ulogi svojih kolegic, ki so na II. sestanku ob nenavzočnosti g. G. in nekaterih kolegic našega mišljenja odobravale referat tovarišice Pakiževe.

To je pač vprašanje, tiče se nas samih, zato mislim, da bi se me lahko medseboj pomenile in prihranile g. kolegom zabavljanje in zabavo.

Ali bolj kot izpremenljivo naziranje svojih tovarišic me je zadel ostri neopravičeni odgovor gospe „—nove“ v zadnjem „Tovarišu“, iz katerega sika morda bolj osebna mržnja ne-

goli stvarno nasprotovanje,*) Tovarišici „—novi“ svetujem, da prečita pazljivo tozadevni referat g. G., v katerem dokazuje pač le to, da poročena učiteljica ne zamore postati boljša učiteljica, ampak kvečemu slabša mati in soproga. G. G. nasprotuje tudi omožitvi učiteljic v prvi vrsti z ozirom na mlajše kolegice, češ, kdaj dospo one na vrsto, ako bodo omožene učiteljice nadalje, zakaj opazka nekega tovariša, da si mlajše učiteljice lahko iščejo službe pri pošti in trgovini, je pač brez nog in glave. To lahko napravi tudi vsaka ljudskošolska učenka. Sploh pa pobijamo zakon omoženih učiteljic tudi iz razloga, ker z uvedbo tega odpade do slej 2000—4000 K uživane odpravnine, ki jo o priliki poroke pokloni magistrat svojim učiteljicam, odpade namreč i onim učiteljicam, ki bi po poroki ne hotele ali ne mogle nadalje učiteljicati.

Sicer pa ni le g. „—nova“ premnogokrat krenila s pota, marveč pripisuje g. G. celo one nedostatke, ki jih ta v svojem referatu naravnost pobija, n. pr. glede učiteljic, ki delujejo le za mesečno plačo. Pač redka med omoženimi, ki bi se ne žrtvovala za to. Rado vedna sem, kako g. „—nova“ organizuje žensko okolo sebe, ga poučuje v gospodinjstvu — žal, da na učiteljski nismo imeli takega kurza! — in vzgajanje dece. Za Boga, od kod naj jemlje omožena učiteljica še za to čas? „Brigajte se rajše za svojo hišo“, tako bi jo utegnili zavrniti katera naših resolutnih žensk. In imela bi prav! Ko se uvede na naših učiteljskih tozadevni strokovni pouk, potem govorite!

Odveč je končno vsaka beseda glede možnosti učiteljic, ker so se Italijanke ravno sinoči na poslednjem sestanku z vso vnemo uprle možitvi. Umevno pa je, da magistrat uvaža prej njih mnenje nego naše.

Kako mislijo tovarišice iz drugih okrajev smo spoznale iz čestitk, ki jih je dobila gđ. Gr. na svoj referat. Prav zaradi tega sem si izprosila za priobčenje to-le pismo s Kranjskega:

Velecenjena gospica tovarišica!

Pravkar sem prečitala Vaš „izboren referat „O možitvi učiteljic“ v našem „Tovarišu“.

Govorili ste mi iz srea, zato Vam v duhu stisnem roko ter zakličem: Živela!

Ne morem si misliti inteligentne ženske, pri kateri mora prevladati vselej razum nad srcem, da bi z odprtimi očmi takorekoč silila v brezno križev, težav, bolezni, skrbi in revšine, da bi vzela moža, ki ni nič! Moje mnenje je: Učiteljica naj stopi v zakon le tedaj, ako si s tem izboljša svoje stališče, pridobi na ugledu, t. j., da jo mož vzdigne na višjo stopnjo soc. življenja.

Kakor rečeno, pri inteligentni, duhoviti ženi mora vedno prevladati razum. — Zmaga razuma ima redkokdaj slabe posledice, kakor kes, obup, žalost, prevara. — Kogar pa vodi edinole ona toli oboževana kopa mesa, ki jo imenujemo srea, no, tak revež ne pride brez kesanja v življenju, ki je sploh le ena sama prevara. Za nas učiteljice zadostuje zavest in prepričanje, da bi bilo pač sramotno se možiti pod našim stanom. Zakaj zadovoljno se smehljajočo staro devico imajo pač povsod rajše nego objokano, sestrado in v stare cape zavito omoženo učiteljico, katere mož, na vsak vinar pazi, da ga pač sama ne obrne po svoje.

Brr — pred tako bodočnostjo! Škoda, da imamo v našem stanu nekaj takih, ki nam škodujejo na ugledu, pobero vsakega, kdor se jim približa, potem pa take reve še nekako ponosno svojo glavicu sučejo, češ, moža imam!

Blagovolite sprejeti iskren pozdrav od Vaše Vam po duhu sorodne tovarišice

I. I.

X + Y.

Literarna zgodovina narodnega gospodarstva.

Izbrani eseji.

Spisal F. L. Tuma.

Stari vek.

Zgodovina narodnega gospodarstva se vobče pričinja s prvimi viri, ki so nam znani o človeškem rodu. Tako so delali vsi nemški kameralisti v osemnajstem stoletju. Oeconomische Fama (Frankfurt 1729) nam razlaga v prvem poglavju Vom Zustand des Oecono-

*) To ne more biti res!

U r e d n.

mischen Policey- und Cameral-Wesens vor der Sündfluth, potem prične Von desselben Wesens Zustand nach der Sündfluth, insonderheit bey den Israeliten itd. Tako mora pričeti vsak gospodarski zgodovinar tudi danes.

Literarna zgodovina narodnega gospodarstva se prične tam, kjer se pokažejo prvi pričetki zistematičnega premišljevanja o ekonomskih pojavih. Na kateri stopnji človeškega razvoja zasledimo to prvo sled?

Gotovo ne poprej, dokler si ni izvolil človek gotovega kraja kot svoje stalno bivališče. Šele iz udruženega bivanja nastanejo taki konflikti: posamezni dogodki sumirajo v enoten tipičen pojav in postanejo s tem predominujoč Faktor v to ali ono smer. Iz tega izvira, da se ne moremo baviti z narodi divjaške ali barske stopnje, kar je temveč naloga etnologije, in ravno tako ne z narodi-pastirji ali nomadi, komunisti ali zadrugarji, kakor so bili prvi Slovani. Gorej omenjeni gospodarski konflikti so se pokazali šele na tisti stopnji civilizacije, ko so prodrli posamezni gospodarski elementi ozko hišno mejo in postali s tem samostojen pojav v splošnem družbenem življenju. Delitev dela je predpogoj človeški civilizaciji in kulturi.

Vir in početek le-tem iščemo v Aziji. Kitajci so so nam do danes znani kot narod z najstarejšo civilizacijo, stara Indija nas navdaja z občudovanjem s svojo veliko kulturo. Ali literarno vemo o teh narodih do danes razmeroma malo. Težišče našega prvega zanesljivega znanja je potisnjeno nekoliko proti zapadu v skupino, h kateri prištevata tudi stari Egipt.

V teh orientalskih teokracijah se pričinja prvo razmišljanje o gospodarskih pojavih. Že pojav kast sam na sebi nam kaže velik korak v razvoju delitve dela. Eni so skrbeli za vsakdanji kruh, drugi so bili vojščaki in branili zemljo in rod pred sovražnimi napadi, tretja kasta je bila duhovniška. Ako se bavimo z etnološkim študijem današnjega primitivnega človeka Afrike, Avstralije in raznih Arhipelov, se nam ne bo zdelo posebno čudno, ako si je pridobila poslednja tako mogočen vpliv nad vsemi drugimi. Izmed vseh kast je ostala do danes duhovniška povsod najkonservativnejši element vsake družbe. Cerkev je hotela vedno zbirati, konsolidirati in organizirati, zvezati rodove v močne skupine, vojna in politika razdira, snuje novo in zato napreduje.

Take orientalske teokracije so se nam ohranile v centralni Aziji do danes, in če upoštevamo konservativnost njih vodilnih duhovniških elementov, potem jih smemo pričakovati tam tudi še čez tisoč let na razmeroma ravno isti stopnji, kakor so danes in kakor so že več tisočletij nazaj.

Duhovniška kasta si je prva postavila svoja stalna bivališča. Že njih stavbe nam izpričujejo, da niso bile sezidane le za mimogredoč pomen: cerkev zida povsod najmočnejše in najtrdnjše, zakaj ona hoče tam ostati, kjer se nastani, preživeti hoče vse drugo. Okolo močnih samostanov orientalskih menihov so nastale prve stalne naselbine človeštva. Duhovniki varujejo stare običaje, ki so jim dali oblast, ljudstvo hočejo obvarovati pred novotarijami: tako predpisujejo v teh teokracijah čas, način in vrsto produkcije do danes. Globoka notranja zveza med vero in filozofijo, kjer se ne izčrpuje religija v šablono kulta in postane s tem takorekoč le borba za vsakdanji kruh, ampak je v prvi vrsti ravno tako vprašanje srea kakor razuma, iz te notranje zveze pravzaprav šele izhaja — iz tega neprestanega iskanja po moralni popolniti človeka nam je lahko umeti, ako so duhovniki teh teokracij do danes proti posvetnemu bogastvu, ako žive sami kot reveži in se posebno bojujejo proti pohlepnosti in lakomnosti, ker po njih versko-filozofskem spoznanju odvrča to dvoje najbolj človeka od božanstva. (Dalje.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učit. društvo bo imelo v nedeljo, dne 6. marca, o b t r e h popoldne, v I. mestni šoli, redni občni zbor z običajnim vzporedom.

K mnogobrojni udeležbi vabi

o d b o r.

Štajersko.

Šmarško-rogaško učit. društvo ima svoj občni zbor dne 3. sušca 1910 ob pol 10. uri dopoldne v Šmarju s sledečim vzporedom:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Poročilo tajnika in blagajnika.

4. Volitve.
5. „O zavarovanju“ — poroča tovariš Frline.
6. Slučajnosti.
Ob 9. uri dopoldne je pri Gradu odborova seja,
K mnogobrojni udeležbi vabi
predsednik
Učiteljsko društvo za ormoški okraj
zboruje v četrtek, dne 3. marca t. l., ob 10. uri predpoldne v ormoški okoliški šoli po nastopnem vzporedi:

1. Zapisnik zadnjega občnega zbora.
2. Dopisi in društvene zadeve.
3. Volitev 2 delegatov za „Zvezo slov. štaj. učiteljev in učiteljic v Celju“.
4. Nasveti in slučajnosti.
5. Predavanje in demonstracija s skioptikom tovariša Ludovika Černeja iz Griž pri Celju.

K prav obilni udeležbi vabi
odbor.
Eno uro pred zborovanjem se vrši na istem mestu odborova seja v svrhu konstituiranja odbora.

Vse učiteljstvo se opozarja na knjige Slov. Šol. Matice za 1909, ki se dobe pri društvenem predsedniku.

Slovenjebistriško učit. društvo zboruje dne 3. sušca t. l. ob 10. uri dopoldne v hotelu „Avstrija“ v Slov. Bistrici.

- Vzporedi:
1. Zapisnik.
 2. Dopisi.
 3. V zadevah socialnega odseka.
 4. Volitev „Zaveznega“ delegata.
 5. Predavanje c. kr. učitelja godbe, lg. H. Družoviča, o metodi pouka v petju.
 6. Slučajnosti.

Kdor ima H. Družovičevo „Pesmarico“ naj isto prinese seboj.

Z ozirom na strokovno predavanje g. Družoviča se vabi vse učiteljstvo okraja — tudi neude k udeležbi.

Joško Kokl,
t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj ima svoje prihodnje redno zborovanje dne 6. sušca t. l. v Brežicah. Ker je tega dne ob 8. uri jutraj tudi sestanek šolskih voditeljev brežiškega in sevnškega okraja, se prične društveno zborovanje šele ob 10. uri dopoldne in se vrši po sledečem vzporedi:

1. Čitanje zapisnika občnega zbora.
2. Dopisi in društvene zadeve.
3. Volitev delegatov za „Zvezo slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem“.
4. Družovič „Pesmarica“ — poročevalec tov. Supan.
5. Želje in nasveti.

Obilne udeležbe pričakuje
odbor.

Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje v nedeljo, dne 6. marca (torej ne 19. marca) t. l., v okoliški šoli v Celju z nastopnim vzporedom:

A) točno ob 10. uri: razkazovanje slik na društvenem skioptikonu; razkazuje tovariš Černej.

- B) Društveno zborovanje.
Dnevni red:
1. Zapisnik.
 2. Dopisi.
 3. Društvene zadeve, vprašanja, vprašalna skrinjica.

4. Poročilo računskih preglednikov.
5. Izvolitev odposlancev k „Zvezi“.
6. informativen razgovor, kako se telovadi na našiholah.
7. Razgovor o uvedanju novih zvezkov.
8. Podavanje o gojitvi društvenega življenja.

9. Slučajnosti.
Opomba: Zborovanje se je moralo preložiti zaradi občnega zbora „Zveze“. Cenjeni društveniki in društvenice se prosijo, da bi se za vzporedi zanimali, posebno ga naj blagovoli vsak vsaj prečitati. Kdor bo zadržan, naj blagovoli kako kronico nakazati socialnemu odseku. Prijatelji učiteljstva dobro došli.
Na snidenje vsem kliče:

Fr. Brinar,
t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bo zborovalo dne 3. marca ob 10. uri po sledečem vzporedi:

1. Zapisnik z dne 13. januarja 1910.
2. Dopisi.
3. Poročilo o delovanju društva v minulemu letu.
4. Poročilo o denarnem stanju našega društva.
5. Predlogi, nasveti, slučajnosti.

Razni dopisi čakajo rešitve in o nekaterih nujnostih je treba sklepati.

Polnoštevilne udeležbe se nadeja
odbor.

Učiteljsko društvo za konjiški okraj je zborovalo dne 6. januarja v Konjicah ob jako obilni udeležbi; bilo je navzočih 25 udov, celo tovariša Repiča je privabilo prijazno soluce z visokega Pohorja.

Tov. predsednik B. Serajnik je v obširnem govoru spodbujal tovarišice in tovariše k živahnemu društvenemu delovanju. Posebno je poudarjal k skupnemu delovanju, ker brez edinosti ni prihodnosti. Naše društvo naj nam bo vežbališče, kjer se brusijo in vadijo „duha bistri meči“. Vsem je znano, kako neprestano na-

preduje svet. Kdor hoče v resnici živeti, mora tudi napredovati s svetom. Človek, ki ne napreduje, zaostaja. Ako opazujemo svet, vidimo, da vse hrepeni po višji izobrazbi. In v tem valovitem toku bežečega časa ne sme izostati učiteljstvo, ki se prištevata tudi med olikane, brez napredka! Želi, da bi se nade, ki jih gojimo že leta in leta, uresničile vsaj v tem letu.

Nato pozdravi predsednik navzočo gđ. Jovarišico Klančnikovo.

Na vrsto je prišlo predavanje tov. Schella o etični vzgoji. Njegovo predavanje je bilo — kakor že večkrat poprej — jako znamenito. Temeljito predavanje nam je tovariš še posebno pojasneval na raznih primerah. Kazal je na vrline te vrste vzgoje. Vsi smo s posebno pozornostjo poslušali njegova izvajanja. Da se po izbornem referatu nihče ni oglasil k razpravi, je umevno. Predsednik omenja, da se mora baviti učiteljstvo tudi s to vrsto vzgoje.

Na predlog tov. Brumna se dovoli prispevati za dva iztisa „Učit. Tovarisa“ za njega razširjanje med ubožnimi slovenskimi učiteljiščeniki.

Tov. Schell predlaga naj si „Domače ognjišče“ naročajo šole same ter to posebno priporoča voditeljem.

Na predlog tov. Brumna se sklene, da se spomladi zopet začne z roditeljskimi sestanki, po možnosti po vsem okraju, kjer dopuščajo razmere. V mesecu maju se določi Zrčec in Šentjernej. Kaj se dožene z roditeljskimi sestanki nam bodi zgled Čadram.

Iz slednjega poročila jo izostalo, da je bil tov. Jurko mnogo let prej predsednik našega društva, zlasti takrat, ko se je društvo prerodilo v samoslovensko.

Našemu društvu sta nanovo pristopila tovariša Iv. Womer pri Sv. Kunigundi in Al. Hren v Čadramljah.

Prihodnje zborovanje se vrši v nedeljo, 6. sušca, v Konjicah.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo ima dne 3. marca t. l. v veliki dvorani „Trg. Doma“ v Gorici ob pol 10. uri dopoldne svoj letni občni zbor.

- Vzporedi:
1. Pozdrav predsednika.
 2. Poročilo: a) tajnikovo, b) blagajnikovo.
 3. Volitev novega odbora.
 4. Predlogi in nasveti.
 5. Predavanje: a) o kometih, b) zgodovinski pouk v ljudski šoli.

K mnogobrojni udeležbi vabi
odbor.
Trst.

Sestanek tržaškega učit. društva. (Cirilmetodarija; celibat učiteljic.)

Dne 17. februarja t. l. se je vršil sestanek trž. učit. društva ob veliki udeležbi, osobito s strani tovarišic ter v znamenju živahne debate, kar je pozdravljati z veseljem.

Prva točka dnevnega reda je bilo vprašanje, kakšno stališče misli precizovati trž. sl. učiteljstvo napram napadom na našo šolsko družbo C. in M., ki je posebno za naše obmejne kraje velevažnega pomena.

Govoril je o tem obširno in temeljito naš tov. A. Germek. Pokazal je napad janičarskega lista „Slovenca“ v vsej goloti njegove strankarske zagrizenosti. Omenil je, da se je nameravalo sklicati za nedeljo dne 20. t. m. v Trstu protestni shod v odgovor temu napadu. Na tem shodu bi moral govoriti tudi zastopnik učiteljstva, ki je bilo v omenjenem listu tudi hkrati napadeno. Ker se pa protestni shod zasedaj ne bo vršil, odpade tudi določitev govornika iz učit. stanu na tem shodu.

Da pa tržaško slov. učiteljstvo vključ temu precizuje svoje stališče napram naši šol. družbi, ktravno sedaj ustanavlja svoje podružnice po tržaški okolici, ter se pri tem naslanja tudi na pomoč učiteljstva, izjavlja trž. slov. učiteljstvo soglasno, da ne čuti samo pravice, temveč celo dolžnost sodelovati pri kulturnem delu naše šolske družbe C. in M. ter da bo to dolžnost v bodoče izvrševalo s podvojenimi silami.

Druga točka dnevnega reda je bila razprava o eventualnem nadaljnjem službovanju poročenih učiteljic. Pri tej točki se je vnela jako animirana debata, v katero je večalimanj posegla večina zborovalcev.

Najprej je prebrala tovarišica Šajmerjeva spomenico, za katero so glasovale skoro vse učiteljice, zbrane na nekem sestanku, kjer je bil sprejet skoro s splošnim odobravanjem referat tov. Gregoričeve. Pripomni pa tov. Šajmerjeva, da so se kasneje oglasile druge tovarišice, ki s to spomenico niso zadovoljne. Vprašanje o koristi nadaljnjega službovanja učiteljice ostane tedaj še odprto.

Priglasil se za besedo tov. Germek Anton. Ne strinja se z nazorom, izrečenim v spomenici, da bi poročene učiteljice bile manj sposobne za nadaljno službovanje. S stališča socialnih nazorov moderne dobe ne bismeli braniti poročenim ženi tudi nadaljnjega javnega delovanja. Razmere v družini so lahko take, da bi ona bila primorana iskati si

novih virov zaslužka. A kje ga bo našla, če ne v stroki, za katero se je izobrazila. Zaradi tega, da bodo poročene učiteljice službovale tudi nadalje, se utegne res zgoditi, da bodo absolvirane učit. kandidatkinje morale dolgo čakati na učit. mesta. Ali one si lažje izberejo pot skozi življenje, recimo, da vstopijo v službo pri drugih uradih, negoli poročene učiteljice. Vsekakor pa je s stališča sedanje socialne družbe nesprejemljiva zahteva, da bi se poročenim učiteljicam izplačevala nekaka mesečna penzija. Tudi finance našega mesta tega ne bi dovolile. Polaga na srce tovarišicam, da vso stvar še enkrat premislijo, preden podpišejo omenjeno spomenico.

Nato se oglasi društveni tajnik tovariš Stubel, ki se čudi, da je prišla vsa zadeva še enkrat na dnevni red, ko je pač večina tovarišic odobrila referat Gregoričeve ter po njej predloženo spomenico.

Z ozirom na omenjeni referat se prijavi k besedi tovarišica Tončka Pakizeva, ki čita poročilo, v katerem izkuša spodbijati nekatere razloge proti nadaljnjemu službovanju poročenih učiteljic, navedene po tov. Gregoričevi. Sklepno pride pa skoro do istih rezultatov.

Prijavi se k besedi tov. Ferdo pl. Kleinmayr. Tovarš pravi, da bi se moralo to vprašanje preučevati od dveh strani. Eno vprašanje je: je li učiteljica-mati postane bolj učiteljica; drugo je li postane bolj mati! Opozori, da edino dejstvo, ki ustvari učiteljico in tudi učitelja kot večalimanj sposobnega za izvrševanje svojih stanovskih dolžnosti, je spoznanje otroške duše. Učiteljica-mati bo imela gotovo več prilike spoznavati otroško dušo na svojih lastnih otrokih ali le — če ne službuje. Ne more si namreč misliti, da bi učiteljica-mati kaj mnogo pridobila potom svojih izkušanj kot mati, če ves čas tiči v razredu. V tem pogledu bi bil njen dobiček minimalen, in to je merodajno. Poročena učiteljica bi tedaj le malo pridobila, ali tudi malo ali nič izgubila na svoji izkušnji. Vpliv njenega nadaljnjega službovanja bi bil irelevanten za prospeh šolstva. Prej dobra učiteljica bi postala mogoče bolj, prej slaba mogoče slabša kar bi se zenačilo. Šola bi tedaj netrpela, pač padom poročene učiteljice. In glavni socialni nalog matere je ravno v prvi vrsti, da vzgoji telesno krepko in moralno čvrsto potomstvo. „Nihče pa,“ je dejal govornik, „mi ne bo s tehtnimi ugovori dokazal, da bodo otroci službujoče učiteljice matere bolje vzgojeni, negoli otroci neslužbujoče matere-učiteljice, ki ima svoje otroke vedno pod skrbnim očesom“. Škoda tedaj, po mnenju tov. Kleinmayrja, ne bo nosila šola, temveč družina poročene učiteljice-matere. Z materialnega vidika pa, je sklenil govornik, naj se le glasuje za nadaljno službovanje poročenih učiteljic, da bo tovarišicam ob dani priliki vsaj dana svobodna izbira, jeli se hočejo povsem posvetiti najsvetejšemu poklicu, ali pa robotati na dve strani.

Po teh besedah govornika se je vnela živa debata. Tov. Germek je omenil, da bi učiteljica-mati pustila svojo deco le nekaj ur z vidka. Tov. Kleinmayr je odvrnil, da so te ure povsem dovolj, da se tisočkrat mašnje materialne dobiček napram moralni izgubi. Če bogati sloji zanemarijajo svojo mladino in se šetajo po „korzu“, zato pa tudi vidimo osemnajstletne mladeniče v Trstu, ki so nesposobni za vsak nadaljni življenski pojav. Tov. Trobec se popolnoma strinja z izvajanjem in zaključkom tov. Kleinmayrja. Učiteljici naj bo dana prosta izbira, v slučaju, da slabo izbere, bo trpela njena družina, a ne šola.

Gospa Engelmannova izjavlja, da do sedaj ni še zasledila tako hudega razpora med izvrševanjem učiteljskega poklica in materinstvom. Ugovarja tov. Kleinmayr, da so tako ugodni slučajji kot njen redki, a da tudi pri teh je treba čakati na sklepno sodbo še leta.

Tov. Sabadinova izjavi, da se bo treba glede tega vprašanja ozirati tudi na mnenje ital. tovarišic, vendar bi ji bilo ljubo, da bi se slovenske učiteljice prej neodvisno od njih razgovorile ter formirale tozadevne postulate.

Predsednik, dež. poslanec Ferluga, je ponovno segel v debato, a sklepno je izrazil željo, da bi se učiteljice trž. okolice še enkrat temeljito posvetovali o tej zadevi ter tudi stopile v tesno zvezo z ital. tovarišicami. „Na podlagi tega, kar ste slišale danes in kar boste še sklepale v prihodnji debati, vam ne bo težko izročiti mi končne rezultate, odobrene po veliki večini,“ je dejal. Vprašanje je tedaj ostalo odprto in se bo o njem še govorilo na prihodnjem sestanku.

Srednješolski vestnik.

** Izpraševalna komisija za slovensko stenografijo v Zagrebu. Doslej nismo imeli komi-ije, ki bi aprobirala tudi za slovensko stenografijo, na nemških univerzah ni bilo misliti, da bi se kdaj ustanovila taka komisija. To dejstvo je imelo neprijetne posledice za slovenske stenografe, ki si niso mogli pridobiti veljavne aprobacije, in posredno za slovensko stenografijo sploh. Sedaj je odstranjena ta težava; zakaj z odredbo hrvaške vlade z dne 6. januarja t. l., št. 28.359 ki je objavljena v njenem „Služenem Glasniku“ dne 31. januarja t. l., se je izpraševalna komisija pri vse-

učilišču v Zagrebu konstituirala tudi kot komisija za slovensko stenografijo. Komisariji so prof. Fr. Magdič in Mijo Vamberger (oba rodom Slovence) in prof. Stanko Miholič, ki je večje slovenščine v govoru in pisavi. — S tem smo Slovenci storili na polju stenografije znaten korak naprej. Opozarjamo na to vse tiste, ki bi hoteli polagati izpit iz slovenske stenografije. Natančneje pojasnila o tem, kaj se vse zahteva pri tem izpitu, daje prof. Franjo Magdič v Zagrebu, Prilaz 3.

** Društvo bosenskih srednješolskih profesorjev se je 13. t. m. ustanovilo v Sarajevu. Predsednik je sarajevski gimnazijski profesor Mijo Poljak.

** Samoumori dijakov. Blizu Čelja se je vrgel pod vlak 18 letni Henrik Zitzler, rojen v Langenzersdorfu na Nížjem Avstrijskem. Življenje si je končal baje zaradi slabega izpričevala, ki ga je dobil kot osmošolec. — Blizu Znaima se je vrgel 17 letni realce Karel Fritsch na tir ravno, ko je imel priti vlak. Strojvodja ga je sicer opazil, toda vlaka ni mogel več ustaviti, in ta je odrezal realcu glavo in roko proč. Samoumori je bilo vzrok slabo izpričevalo. — V Opavi v Slezijski se je ustrelil petošolec R. Abendroth, ker je dobil iz matematike nezadosten red.

** Diši po maščevanju. Listi so poročali, da je dobilo na celjski višji gimnaziji v prvem semestru 50 slovenskih dijakov dvojko. Dotični gospod, ki tako rad daje slovenskim dijakom dvojke, je prof. Eisner. Zaradi notic v slovenskem časopisju se je Eisner izrazil v šoli sledeče: „In če me ti umazani slovenski (rabil je besedo „windisch“) še tako napadajo, jaz ostanem pri svoji metodi.“ Iz teh njegovih besed zveni precej narodne nestrpnosti; zveni tudi nekaka strast po maščevanju nad slovenskimi dijaki. Prof. Eisner bi bil pač boljše storil, da se je posvetil politiki, kakor pa — da se je posvetil vzgoji mladine.

Književnost in umetnost.

Žepni koledarček slovenskega štajerskega učiteljstva 1910. „Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem“ je izdala imenovani koledarček ter ga podarila svojim članom kot novoletno darilce. Stroški izdaje in razpošiljanja so pokriti s plačanimi inserati in kakor čujemo, je ostala še lepa vsotica kot prebitek. Sestavljen je koledarček zvezin tajnik tov. Ignacij Šijanec, učitelj v Gornjem gradu. Razen navadne koledarske vsebine (pri vsakem mesecu je prazna stran kot zapisnik), lestvice za pristojbine kolkov, tabele glede dohodninskega davka, poštnih tarifov je v knjižici še več zanimivih sestavkov tako o metrični meri in utežih, razni podatki o dolgotisti in brzini, okrajšave na vizitnicah, denar evropskih držav in njega preračunavanje. Ker je koledarček namenjen le štajerskemu učiteljstvu, je prav umesten spis: „Nekaj statističnih podatkov o deželi Štajerski“. Osem strani obravnava na kratko našo organizacijo. Navedene so sledeče korporacije: Zveza slovenskih učiteljev in in učiteljic, Socialni odsek Zveze, Steiermärkischer Lehrerbund, Zaveza avstr. jugoslovanskih učit. društev, Zveza slovenskega učiteljstva v Avstriji, Društvo slov. učiteljic, Učiteljska tiskarna, Jubilejska samopomoč, Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani, Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani ter Slovenska Šolska Matica. O vsakem teh društev je navedeno najvažnejše. Temu oddelku sledi odstavek „Šolske oblastnije“. Nadalje je v koledarčku vozni red železnice in pošt na Spodnjem Štajerskem, se stavljen po uradnih podatkih. Oglasov je kakih 20 strani in končno je še več praznih listov kot notes. Knjižica je praktično urejena, in se bo še izpopolnjevala. Letos je bil začetek in je bilo — kakor smo zvedeli — le malo časa na razpolago, ker se je ideja, izdati tak koledarček, izprožila šele pozno na jesen.

Zvonček. Štev. 2. in 3. izideta skupno dne 1. marca.

Popotnik. Vsebine 1. let. štev.: 1. Karel Kveder: Vzgojni pomen domačije in šole. — 2. Avguštin Požegar: Svobodna beseda o svobodni metodi. — 3. Umetniški vzgoji: Dragotin Humek: K poglavju o šolski tabli 13 — H. Družovič: Poučujmo petje po notah. — 4. Dr. Jos. Tominšek: Kako pišemo krajiuska lastna imena? — 5. Erzé: Repatice ali kometi. — 6. Književna poročila. — 7. Razgled po pedagoškem in znanstvenem polju: Časopisni pregled. — Šolske in učiteljske vesti. — Razne vesti — Vsebine 2. let. štev.: 1. Avguštin Požegar: Svobodna beseda in svobodni metodi. — 2. Karel Kveder: Vzgojo pomen domačije in šole. — 3. Fran Vajda: K slovenski terminologiji v geometriji — 4. Dr. Jos. Tominšek: Kako pišemo krajiuska lastna imena. — 5. Erzé: Repatice ali kometi. — 6. Književna poročila. — 7. Razgled: Časopisni vpogled. — Pedagoški paberki. — Šolske in učiteljske vesti. — Šolstvo v tujini. — Jugoslovanski pregled. — Razne vesti.

Ali ste že našemu listu pridobili novega naročnika? — Ako še ne, storite to takoj!

Politiški pregled.

* **Poslanska zbornica.** V predvelikonočnem zasedanju se bo rešil poleg rekrutnega kontingenta in zakona proti pijančevanju tudi zakon o lokalnih železnicah. Velikonočne počitnice bodo trajale tri tedne. Takoj po Veliki noči se snide zopet češki deželni zbor. Baron Bienerth je izjavil, da se kabinet preosnuje šele takrat, kadar bodo dani trdni temelji za delavno večino.

* **Minister dr. Schreiner — podal ostavko.** Na Dunaju se je zgodil važen politički dogodek; nemški minister-rojak dr. Schreiner je ponudil ministrskemu predsedniku svojo demisijo. Ministrski predsednik je prošnjo za odstop s priporočilom, da se jo upošteva, predložil cesarju.

* **Važna resolucija.** Moravski deželni zbor je sprejel z veliko večino sledečo resolucijo: „Vlada se pozivlja, da z vsemi zakonitimi sredstvi prepreči zlorabo vere, verstva in cerkvenih uredb, posebno zlorabo prižnice in nedovoljene kolportaje v volilne in političke namene.“

* **Proglasitev ustave v Bosni.** Iz Sarajeva poročajo dne 21. februarja: Včeraj so tu, v Mostaru in po drugih mestih slovesno proglasili uvedbo ustave. „Srbska Rijeka“ piše: „Kakršnakoli si, ustava danes na dan tvoje proglasitve puščamo vse na strani in te pozdravljamo; dobro nam došla ustava.“ — „Hrvatska Zajednica“ naglašja: „Glavno je, da imamo vendar že enkrat to ustavno karto v rokah; naše delovanje bo merilo na to, da ji damo tako obliko, ki bo odgovarjala duhu modernega časa.“

* **Hrvaško.** Hrvaški listi poročajo, da bo imenovan Strossmayerjev naslednik na djakovski škofijski stolici, ki je še vedno izpraznjena, univerz. prof. dr. A. Bauer, član hrvaško-srbske koalicije. Dalje poročajo listi, da se je ogrski ministrski svet že pečal z abolicijo veleizdajniškega procesa.

* **Avugst Bebel,** znani voditelj nemške socialne demokracije je preživel dne 22. t. m. svojo 70. letnico. Pred kratkim je spisal svoje memoare, ki so tudi nekaka zgodovina nemške socialne demokracije, ki ji je ravno Bebel mnogo pripomogel do današnje velike moči.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Županstvo na Viču pri Ljubljani, vsled zasluge tov. Jos. Gregorina 50 K kot 3. rok na račun pokroviteljine; tov. Josip Gosak iz St. Lenarta 4 K kot dobljena stava, ker pride St. Lenart v II. krajevni razred; g. Fran Kovač, posestnik in gostilničar v Hudi Južini na Goriškem 5 K (Učiteljstvu gostilnico tega našega prijatelja, ki je tudi naročnik „Učit. Tov.“, prav toplo priporočamo). Tov. A. G. I. 2 K; skupaj 61 K; zadnjic izkazanih 363 50 K; doslej darovanih 424 50 K. Bog plati!

Obrambni vestnik.

* **Čitali smo v „Slov. Narodu“** sledeče: „Podivjanost kateheta Ažmana v Postojni je zopet izbruhnila in sicer s tako silo, da vkljub vsi svoji ozirnosti ne moremo molčati. Čujte kaj se ta črna zagrizenost vse ne dovoli. Šolsko vodstvo je našim otrokom prepovedalo gledati na pustni torek — maškare! Stari ljudje gredo na prag hiše, ako gre kaka pustna šema mimo, pa bi otroci ne šli. Šolska oblast jih tudi ni kaznovala, ker ni našla vzroka, a katehet Ažman je pridržal nekaj učencev v šoli ter jih pretepal brez usmiljenja. Eden onih dečkov ima po stegnih črne lise in otekline tako, da dva dni ni mogel iz hiše. Oče tega dečka je naznanil to na županstvo, kar se pa nam ne zdi prava pot. Učenca Vičiča, je pa podivjani Ažman zagrabil za lase, ga vzdignil, tako da mu je izdril cel šop las. Deček, ki je jako miren in poleg tega še težko govori, ima na glavi več kot krajcer velikih pleš, na katerih se mu delajo vodeni mehurji. Kakor čujemo se je cela stvar naznanila s o d i š č u, kar je tudi prav, kajti take surovosti bi iskali kvečjemu pri kakem hlapecu, ne pa pri duhovniku, ki pravi, da je olikanec. Je-li to mogoče storil v posebnem stanju. Saj po njegovem bakrenem nosu in višnjevo zarudelem obrazu sočeti, se ga moč večkrat pošteno naleze. Za danes dovolj, več v kratkem.“ — Radovedni smo, če bo sedaj slavnj dež. šolski svet meril z isto mero kakor v slučajih Fabine, Grmke, Potokar, Žirovnik, Silvester. Če bi to storil kak napreden učitelj, bi bilo o tem vse polno v klerikalnih časopisju, na kler. shodih in po prižnicah. Morebiti se mu ne bo pripetilo celo nič, ker je katehet Ažman član izvrševalnega odbora klerikalne stranke za Notranjsko in smatra naša kler. „moč“ izvrševalen odbor kot nekaj imunitećen odsek. — To je pač prestopke zakonitosti, medtem ko so bili vsi protiarargumenti zgoraj navedenih čitaricev — ničnostni.

* **Nesreča v šoli.** Pri Sv. Lovrenču v Slov. gor. se je postavila neka šolara pred poukom k peči. Pri tem ji je začela goreti obleka. Dekle je teklo ven in se vrglo v sneg; tovarišice so ji pa hitro trgale obleko z života. Vendar pa je dobilo tako hude opekline, da je v ptujski bolnišnici umrlo.

* **V krajni šolski svet v Leterspergu** pri Mariboru sta izvoljena stavbni mojster Rudolf Kiffmann in Fran Derwuschek, posestnik opekarne.

* **Za Vandov nagrobni spomenik** je še prispevalo učiteljsko društvo za ormoški okraj 28 K 60 v., zakar se mu tem potom izreka najpresrečnejša zahvala. — Pripravljali odbor.

navzgor do pičice tako-le: Danes razglajajo naši ljudje junaka in mučenika že vsakega slabega ljudskega govornika, ako ga vržejo razburjene množice zaradi izživajočega nastopa in sirovih besed iz zborovalnice. Junak, mučenik! In če je govoril slučajno pod katoliško zastavo, in najsi je srce vse prej nego katoliško, saj nasrecen gleda prinasnih če več, poslušasele besede, ki so cene, a glasne, kričave morajo biti — torej če je govoril slučajno pod katoliško zastavo, ga povzdignejo časniki, zvodniki javnega mnjenja, še do časti mučenika za sveto versko stvar! Mesece se preliva nedolžno črnilo zaradi njega! — In dalje na 51. str. v 10 vrsti: Ker te so poznale in umevale ljubezen, danes umevajo ljudje le prepri in sovraštvo. A vendar je pisano, da je ljubezen dopolnjevanje vsega, in da ostane v življenju, v delavnem, zelenem, cvetočem in sad rodečem, le kdor ostane v ljubezni. — Na te besede so me spomnile v gori imenovanem članku sledeče besede: Kaj vam mar (klerikalnem namreč), če je vaš prištaš ateist, če je nemoralnež, le da je z vami, pa je dobro. — Da to čutijo in spoznavajo tudi v duhovniških krogih, kakor nam pričajo zgoraj citirane besede, bodi nam v zadovolženje!

Učiteljski vestnik.

O principih organizacij.

Piše Branistan.

II.

Žal, da precej tu naletimo na točko, ki nam jo ni tako lahko prezreti, zakaj nje pomen je velik za nas — dasi se ga ni morebiti spoznavalo ali se ga je vedoma iz katerihkoli vzrokov zapostavljalo ali omalovaževalo. Če pomislimo, da smo v svojem stremljenju najprej premnogokrat pozabili pogledati tudi nekoliko nazaj, nas to spominja rane marsikaterega sicer zdravega organizma: premalo vzgoje naraščaja, ki bo zmogel z nami sodelovati in za nami voditi.

Če se je nekoč smelo zahtevati od naraščaja, da se sam razvije, se tega ne more več zahtevati dandanes, zakaj vsaj razvoj se je vršil tako hitro, da se naraščaju ni mogoče seznanjati samemu z našimi stremljenji, da mu ni mogoče samemu slediti našemu delu — brez naše pomoči. In razen Peskove brošure „Na delo med ljudstvo!“ (ki je pa tudi že razprodana) nimamo danes stvari, ki bi jo lahko dali v roke naraščaju, da dobi jasen vpogled v naše delovanje, da se seznani z našimi stremljenji, našo organizacijo in podrobnim delom. Po „Učiteljskih Tovariših“ in „Popotnikih“ iskati odlomke naših stremljenj, to pa menda ne dovoljuje večini čas in svaren položaj.

Nikakor pa ne bi tega omenjali, če bi ne bila posledica tega dejstva, da se na ta način dvojimo v stremljenjih in smotrih premnogokrat le zaradi nejasnosti, da se ne zadovoljujemo z delom svojih voditeljev premnogokrat le zaradi tega, ker ne poznamo in ne pojmujeemo njih namena in položaja, ker nimamo mnogokrat istega vpogleda v vso stvar, kakor ga imajo oni sami, ker menimo zaradi tega, da delujejo v svoje sebične namene, ker čisto ne podajajo vpogleda v svoje korake vsakomur in ne razjasnujejo svojega položaja javno vsem članom organizacije.

V interesu demokratske organizacije — kakršne morajo biti že po delokrogu učiteljstva učiteljske — je, da se o vsakem koraku in namenu natančno in javno obvesti vse člane organizacije, da se bo vedel vsak po naših principih ravnanja, ker le na ta način se v bistveno demokratskih organizacijah ohranja disciplina. Taktika, ki pride še pri tem v poštev, dovoljuje tudi posamezne izjeme. Obvaruje se pa na ta način organizacijo pred anarhijo, v katero nas čisto dovaja le nejasnost. Zato pa imamo svoje stanovsko glasilo, da nam služi kot vez za medsebojno obvešanje in si z njegovo pomočjo fiksiramo stališče v posameznih slučajih in ga potem tudi zastopamo in izjavljamo.

Drugo, kar nas dovaja do tega, da zahtevamo podati naraščaju vsestranski in jasen očrt svoje organizacije, je spoznanje, da se naraščaj ne upa kretati se v naših vrstah le zaradi tega, ker ni znan v podrobnostih naše organizacije, z nje delom in stremljenjem ter mora uporabljati premnogo časa le v to, da se seznana šele po slučajih z vsem. Teda j še le bomo lahko zahtevali oči vidnega napredka od naših organizacij, kadar se bo vsak naš član že ob nastopu v naš stan zavedal svojega stališča in svoje naloge, ki jo ima kot tak zavzeti ob vstopu v naše vrste!

Dasi je naša centralizacija zadostna in dobra, vendar se z njo decentralizacija — ki je predpogoj uspešnemu podrobnemu delu — ne moremo zadovoljiti in nam na nje popolnost ni misliti toliko časa, dokler ne izvedemo principa delitve dela do popolnosti.

V tem oziru ni vodstvu samemu napravljati nikakih očitkov, vendar ni vodstvo v

stanu izvajati toliko vprašanj vsevestno in natančno in ni vodstvu mogoče rešiti vseh teh vprašanj uspešno, če se niso obravnavala še po vseh družtvih in ne prinašajo delegati družtev še sklepov in nasvetov pri posameznih vprašanjih s seboj. Da pričena delegacija sklepata v premmogih slučajih o točkah, ki šeniso bile v razpravi družtev in splošnosti, to nam kaže neko nepopolnost. Predvsem bi bili za delitve dela v centrali na ta način, da se dele posamezna polja, ki se imajo obravnavati v posameznih odsekih. Tako na primer bi imel „šolski odsek“ obravnavati in bi imel biti izveden v vseh šolskih notranjih vprašanjih, pedagoških kakor didaktičkih, bi imel reševati in pospeševati napredek na tem polju potom spisov, — preskrbovati potrebne šolske knjige in jih zalagati — potom obravnav in nasvetov na razne korporacije. Drugi bi moral biti „stanovski odsek“, ki bi imel v pregledu učiteljska stanovska vprašanja in razmerje teh vprašanj do šolstva samega. Pečal bi se izrečno z učiteljskimi stanovskimi notranjimi razmerami. Nadalje je potreben „obrambni odsek“, v katerega področje sodi obramba stanu napram političkim vplivom, tako označevati stališče napram političkim strankam, napram političkim vprašanjem, ki so v direktnem ali indirektnem stiku s šolo ali stanom. Potreba ščititi posameznika in celoto. Skrb za naš politički časopis, da potom njega uveljavlja in uresničuje naša načela in stremljenja. Nadalje se nam vidi potreba „gospodarskega odseka“, ki bo imel v evidenci vsa naša gospodarska podjetja, reševal gospodarska vprašanja in skrbel za gospodarsko povzdigo našega stanu. — Dasi bi to že sodilo v šolski odsek, vendar je tudi neobhodno potreben „manjšinsko-šolski odsek“, ki bi obravnaval vprašanja našega manjšinskega šolstva, poročal in sklepal o nadaljni ukrenitvi. Nadalje bi trebal od pomoči rakrati, da se osnuje tudi „učiteljski odsek“, ki ima skrbeti za vzgojo dobrega naraščaja in v to področje spadajoča vprašanja. Tako bi završili naše notranje stanovsko delovanje in bi prišli do vnanjega-prosvetnega delovanja. Temu bi služil „socialni odsek“, ki bi reševal vsa v to področje spadajoča vprašanja in vse d-lo, ki bi ga pospeševal z vsemi mogočimi sredstvi. Tako bi si ta odsek porazdelil vprašanja o ljudskih knjižnicah, čitalnicah, ljudskih predavanjih (roditeljskih večerih), izobraževalnih družtvih, o telovadnem polju, glasbenem polju, socialnih kurzih, ml-dinskem, vzgojnem, znanstvenem poljudnem časopisju itd. Ukretilo bi se vse potrebno za pospeševanje in napredek prosvete. Tako bi porazdelila delegacija svoje delo. Da bi se pa dal pregled vsemu delu in načrtom, bi celotna delegacija sklepe odsekov potrdila ali zavrgla.

Odsev te izpremembe bi pa bil, da bi se na sličen način preuredila tudi deželna in okrajna učiteljska društva, ki bi imela vsako navedenih strok že prej v razpravi in bi precizovalo svoje stališče pri posameznih vprašanjih z ozirom na okolščine in krajevne razmere. Tako bi se uvedel neobhodni princip delitve dela v društvo. Pri posameznih krajih bi se pa delo porazdelilo na ta način, da se osnuje v vseh krajih „krožke“, ki izvršujejo podrobno delo v smislu pri društvu očitanih načel in načrtov.

To bo sedaj naše prvo delo, da si tako izpopolnimo, pogledimo in posplošimo svojo organizacijo. Potem bomo lahko rekli, da se nobena organizacija ne more primerjati z našo!

Toda, cenjene tovarišice in dragi tovariši, skoro bi pozabil, v kateri predal našega glasila sem namenil te vrstice. Ustaviti se moram, da govorim o stvari, ki nam jo naši sprotniki tako radi predhvacajo — demagoštvo namreč — da vas s tem, ker vas uvajamo v organizacijo, silimo v politiko in političke stranke ter vam usiljujemo prepričanje.

Izobražujmo se! 19. in 20. stoletje je doba napredka, v kateri se je šele začel človeški razum pravilno bistriti, premotrivati in proučevati natančneje svetovni nazor. — Vse človeštvo sedanjega časa stremi za nekaj boljšim; ublažiti si hoče svoje stališče v duševnem in telesnem oziru. Umstveniki, slavnj po svojih delih, ustvarjajo in rešujejo probleme, da se jim čudi vsa njihova okolica, ki ne more razumeti, da je človeški duh dosegljiv za skoro nemogoče stvari. Človek izvršuje sedaj psihična in fizična dela, ki bi se v preteklih stoletjih smatrala za nadnaravna — izvršena s pomočjo nevidnih moči. — Svet postaja velika učilnica, v katero hiti vse človeštvo, da si pridobi potrebne izobrazbe za svoje življenje. Izobrazba je oni faktor, ki ublaži sree neolikanca, kateri se trudi doseči ono stopnjo naobrazbe, ki stoji na nji ves kulturni svet.

Tole in različni učni zavodi se modernizujejo; poučuje se v njih v duhu sedanjega časa. — Prepustim razvoj drugih zavodov premišljevanju. Ozreti se hočem nekoliko na napredek našega zavoda — učiteljskega.

Žalostne razmere so smradile pred leti naše učilnice. Med gojenci, ki se jim ni nudilo v šoli dovolj življenske izobrazbe, se je uvedla morilka dušnega in telesnega življenja — zvana „krokarija“. S težavo si je priboril učiteljski zrelstni izpit, stopil je v vrsto učiteljstva. Spoznal je, korakajoč med javnost, kako oslabiljene so njegove življenske moči, spoznal je krivdo, da se ni sam že prej trudil, izobraževal in se resno pripravljat za pot v javnost. Obupajoč nad svojo nezrelostjo, nad svojim lastnim

življenjem se vda alkoholu in strupu nikotinu, ki ga spravi v prezgodnji grob. — To naj bo potem izobraževalec ljudstva, pospeševalec narodne povzdige in kulture! Nikdar ne more tako učiteljstvo zbuditi v narodu čuta ljubezni do izobrazbe; razvoj naroda je nemogoč, če ni dobrih učiteljev, ki so prvi izobraževalci ljudstva.

Ublažile, izboljšale so se razmere tekom let na našem zavodu in med učiteljstvom. — Pojavili so se gojenci, ki so se z vnmemo pripravljali za bodoči stan. Glavni njih ideal je bil: lastna izobrazba in narodna prosveta. Vedeli so, kaj jim je mila slovenska zemlja, krepak slovenski rod v bodočnosti. — Širili in razodevali so svoje misli in blage ideje med sošolci, jih vneli in pripravili z dobrim zgledom k resnemu delu samoizobrazbe...

Izprevideli so, da jim ne nudi šola dovolj izobrazbe, spoznali so potrebo, da si sami med seboj izobražujejo in izpopolnjujejo svoj duševni obzor. — Razmotrivali so različna vprašanja... Napredek je bil povsem dovoljen. Kot dobri in vestni učenci so bili vzor učiteljsku.

Neustrašeno, z lahkim srcem so prestopali prag v javnost, zavedajoč se svoje naloge... In pogledimo pridne narodne delavce! Z vso gorečnostjo delujejo med narodom, ga probujajo k narodni zavesti in izobražujejo tako, da so uspehi vidni. — Vse je v najlepšem tiru. — Hipoma se raznese med ljudstvom glas: „Naš gospod učitelj je premeščen.“ — Žalost se loti vaščanov, na vsak način želijo, da ostane učitelj v njih kraju... Toda vse želje in prošnje so brezuspešne. Prestavljeni delavci pa zopet dela v krogu novih učencev. Neustrašeno se upira grozečim valom, ki butajo od vseh strani na njegovo osebnost. In ti grozeči valovi končno izprevidijo, da je njih sila brezuspešna, ker delovanje narodnega prebujalca-delavca je odkrito in čisto...

Taki delavci hočemo biti tudi mi, hočemo, da izidejo iz naših vrst, vrst naraščaja izobraženi učitelji, ki jim bo glavna naloga, širiti in probujati narodno idejo, povzdigniti slovenski živelj do one stopnje izobrazbe na kateri stoji ves kulturni svet. — Da pa bomo zmogni narod in njegovo mladino prav izobraževati, proučujemo že sedaj različna vprašanja, zanimajmo in pripravljamo se resno za svoj bodoči poklic. — Ker pa nam ne nudijo šolske knjige dovolj izobrazbe, čitajmo poučna in znanstvena dela strokovnjakov; izobrazujmo se vsestransko. — Le potom dobrih uspehov se pokažemo v bodočnosti kot pravi učitelji, učitelji naroda, ki vestno izvršujejo stanovsko nalogo. Naše geslo, naša zvezda vodnica bodi, ko prestopimo prag v življenje, oni vzvišeni Gregorčičev verz, ki je vir srečnega in zadovoljnega življenja:

Dolžan ni samo, kar velava mu stan kar more, to mož je storiti dolžan.

— L. k. u. —

Štajerske vesti.

—š— **Stoletnico** svojega obstanka praznuje letos ljudska šola na Gomilskem na Spodnjem Štajerskem. V spomin na ta jubilej se osnuje jubilejski šolski sklad za ubožno mladino gomilske šole.

—š— **Mariborska hranilnica** je dovolila za Roseggerjev sklad nemškega Schulvereina 2000 K. To je storil zavod, ki opravlja toliko slovenskega denarja!

—š— **Sadovi nemških šol.** Od Sv. Lenarta v Slov. gor. poročajo: Učenec nemške šole Anton Bela je smrtno nevarno zabol el šolarja slovenske šole Francka Nekrepa, in sicer iz narodnostne mrznje, ker se je slednji vrnil v slovensko šolo. Razburjenost je seveda nepopisna.

—š— **Prepovedan zakon.** V Afienzu sta se našli srci učitelja in učiteljice, ki sta hotela skleniti zvezo za vse življenje. V kraju samem so jima bili vsi jako naklonjeni, in šolski vodja je priporočal prošnjo za zakon okrajnemu šolskemu svetu. Večina svetovalcev je glasovala za prošnjo, le župnik in neki posestnik sta našla zadržek. Okrajni šolski nadzornik je nato utemeljeval, zakaj se naj nujni prošnji ugodi in je svoj spis predložil deželnemu šolskemu svetu, kjer je referent deželni šolski nadzornik dr. Tumlirz priporočal, da se da obema dovoljenje za zakon. Sedaj se pa začno goditi čudeži: Deželni šolski svet je šel preko nadučitelja, okrajni šolski svet preko okrajnega šolskega nadzornika in deželnega nadzornika in je prošnjo odklonil, na drugi strani je pa velel okrajnemu šolskemu svetu, naj poiščejo za učiteljico — drugo službeno mesto!

—š— **Nesreča v šoli.** Pri Sv. Lovrenču v Slov. gor. se je postavila neka šolara pred poukom k peči. Pri tem ji je začela goreti obleka. Dekle je teklo ven in se vrglo v sneg; tovarišice so ji pa hitro trgale obleko z života. Vendar pa je dobilo tako hude opekline, da je v ptujski bolnišnici umrlo.

—š— **V krajni šolski svet v Leterspergu** pri Mariboru sta izvoljena stavbni mojster Rudolf Kiffmann in Fran Derwuschek, posestnik opekarne.

—š— **Za Vandov nagrobni spomenik** je še prispevalo učiteljsko društvo za ormoški okraj 28 K 60 v., zakar se mu tem potom izreka najpresrečnejša zahvala. — Pripravljali odbor.

Goriške vesti.

—g— **Regulacija na Goriškem.** Nenadno zaključeno dež. zbora gotovo ni nikogar tako iznenadilo kakor nas učitelje. Z vsoto tovestnosti smo pričakovali — zlasti ko smo videli, kako se denar siplje na vse strani — da se ugoti tudi našim skromnim prošnjam, a sedaj ta prevara! Za velikansko blazinico, za potrebne in nepotrebne ceste, za visokošolce, za dež. uradnike in sluge, za vse je v izobilju denarja, samo ne za narodnega trpina — učitelja! Dovolil sem nekaj razredov srednjih šol z odliko, ravno tako tudi učiteljske; koliko so starši zame potrosili, da sem postal učitelj, a sedaj moram glede gmotnega stanja zavidati dež. slugo, ki zna za silo svoje ime podpisati in ki v dež. hiši briše prah in čisti pljuvalnik! — 18 let sem užival plačo 800 K in v tem času dobil na petletnicah 240 K povška, dež. sluga pa dobe po novem zakonu v 18 letih 600 K! Tako cenijo naši poslanci najplemenitejši, najbrazji, a tudi najnapornejši opravilo za narod! Tožna nam majka, da smo doživeli to dobro! Ali res vstaja doba, ki jo je napovedal dr. Nevesekdo v „4000“? Učiteljska društva, na noge, na zborovanja in shode, da se ljudstvu pove, kako se gospodari v deželni hiši, da se pove, kako skrbijo poslanci za nas, ki nam je izročeno najdražje, kar ima narod — mladina, in kako za dež. uradnike, ki dobivajo samo za stanovanje več, nego mi plače (1500 K) in za sluge! Sramota, večna sramota takim poslaneem, v prvi vrsti še laškim liberalnim, ki so bili pred volitvami polni obljub, sedaj pa kažejo učitelstvu — fige!

—g— **Za slovensko vseučilišče v Ljubljani** in za italijansko vseučilišče v Trstu se je na predlog dež. poslanca Berbuča in Petarinija soglasno izrekel goriški deželni zbor.

—g— **Roditeljski večer** smo imeli v Dutovljah v nedeljo, dne 30. prosinca, popoldne. Udeležba od strani občinstva je bila toliko, da je bila šolska soba nabito polna občinstva. Po številu bi moral računati najmanj na 150 oseb, od katerih je bilo pa mater največ. — Najprej je poročal tov. Fr. Vendramin o važnosti splošne ljudske izobrazbe, potem pa tovarišica Fani Živec o ukazu in prepovedi. — Oba poročevalca je občinstvo poslušalo z največjo pozornostjo, četudi je trajala vsa stvar nad poldrugo uro. Govornika sta napravila na občinstvo s svojim nastopom jako ugoden vtisk, le žal, da niso prostori za takove prireditve primernejši. Klopki se namreče ne da spraviti iz razreda, tako da morajo sedati udeleženci vrh klopi. Poleg tega pa nima ne en ne drugi razred nobenega odra v šoli. Občinstvo, ki mora sedati kakor omenjeno, stoji tedaj višje nego govornik sam, zaradi česar se njegov glas jako izgublja. Upamo pa, da poskrbe oblasti, da se v doglednem času odpravi ta nedostatek s tem, da nam zgradi šolsko poslopje, ki ga tukaj tako krvavo pogrešamo.

—g— **Iz Komna** nam poročajo: Na Dunaju izhajal: „Zeitschrift für Kinderschutz und Jugendfürsorge“. — V 1. in 2. (skupni) številki tega lista nahajamo spis: „Kinderelend und Kinderschutz im Küstentland“, ki ga je spisal dr. Rudolf baron Rinaldini, c. kr. okrajni zdravnik na višjesodnem deželnem sodišču v Trstu. V tem spisu opisuje življenje in delovanje šolododne in nešolododne mladine. — Prihaja od Trsta in njega okolice na posamezne političke in sodne okraje Istre in Goriške. — Vse nam kaže v turobni in žalostni sliki. — Mimogrede hočem objaviti, kar piše o naših slovenskih okrajih Goriške. Opisuje žalostne odgojne razmere v Trstu, njega okolici in v Istri, pravi dopisnik, da so razmere v okrajih Tolminkeskega veliko boljše. V Cerknem so odgojne razmere dobre. V Kanalu celo ugodne. Žal, da alkohol v teh okrajih večalimaj gospodari. V bovškem okraju slabo vplivajo plesi. Sicer so ti kraji v materialnem oziru na dobrem. Vendar je tukaj zarod vdan žganju. V cerkniškem okraju so se pomnožili kotli za žganje žganja v letu 1896 do 1906 od 7 do 140. — To je žalosten fakt. — V neki šoli na Tolminkem je bilo od 57 učencev 52 žganjepivcev. Med temi je bil osemleten deček, ki je vsak dan popil osminko ali četrta litra žganja. Mati mu je dajala žganje, da bi se deček „okrepčal“. V bovškem okraju preveč pijejo — kavo. Ženice rekaajo: „Blaženo — kofee!“ V teh krajih mnogo kadijo in celo čikajo tobak. — Otroke uporabljajo kot ponočne čuvaje ob mrtvaškem odru. Ker je narod vdan alkoholizmu iz tega in izvirajočemu nemoralnemu življenju, se pojavljajo nezakonski otroci. Vendar niso vse občine take, zakaj nahajajo se tudi častne izjeme. — Še bolj je alkoholizmu vdan ajdovski okraj — tako piše dopisnik. Tukaj tudi radi kvartajo in proklinjajo. V okraju Sežana in Komen so razmere ugodne. Dopisnik pravi ad verbum: „In den Bezirken Sesana (Sežana) und besonders Komen sind die Verhältnisse erfreulicherweise günstige.“ — V sežanskem okraju nahajamo uboštvo, ki vpliva na to, da da ne morejo roditelji mnogo storiti za odgojo svojih otrok. — Komaj sedemletni otrok mora pastirovati, kar znači ugodnost pašo lenobe. — V komenskem okraju mora dopisnik obžalovati, da odhajajo deklice prezgodaj v Trst ali v mesto služiti in so tamkaj izpostavljene raznim nevarnostim, ki jim lahko podležejo. — Glede

tega obljubuje dopisnik, da bo pisal v naslednjem članku. Mi — v komenskem okraju bivajoči — nestrpnno pričakujemo objave bodočega članka glede te izjave, poudarjajoč, da se bomo s tem člankom bavili. — Vederemo! — Končno moram priznati, da se je dopisnik vglobil v razne pojave življenja naroda v Primorju, držeč se besed pesnika Schillerja, ki pravi v svojem Wallensteinu: „Hab' ich des Menschen Kern erst untersucht, so weiß ich auch sein Wollen und sein Handeln.“ —

A. L.
—g— **Analfabetov v italijanski Furlaniji** je 22 tisoč izmed 67.000 laških prebivalcev, v Goriči pa med Lahy tudi 6000. Vsega skuoaj nad 30%. Lepo skrbijo Lahy za izobrazbo ljudstva.

—g— **Med vnebovpijočimi grehi**, ki vpijejo v nebo za maščevanje, je tudi zatiranje ubožcev, v d o v in sirot. Prosila je neka vdova, seveda učiteljeva, že drugi za milostno podporo, ker ji pokojnina postavno ni dovoljena. V tem obupnem položaju se je obrnila po nasvetu drugih do deželnega poslanca (če potreba, povem ime) s prošnjo, naj ji pripomore do te milostne podpore. Misleč, da najde njena solza odmev v njegovem srcu, v srcu božjega namestnika, se je varala močno, močno. Odslovil jo je kratkotalo s tem, naj se obrne še do drugih njegovih enakih kolegov. Tako je ta sirota hodila od Ana in Kajfe do Poncija Pilata s solzami po licih. ki vpijejo zoper one, ki jih izjemajo. — Končano je zasedanje deželnega zbora — a podpore od nikoder. Kje je vendar? Ostale so le prazne sanje na njo. Kaj res nima deželna blagajnica par sto kronic za to vdovo, ki je bila na vse načine opeharjena in skoraj oropana denarja? Pravičen je tisti, ki je nad nami. Da bi le bili njegovi namestniki tako. Tudi vas bo sodil pravični, vas, vi izjemalci vdovinih vročih solz! Ali se ne bojite stopiti pred sodni stol s to zavestjo, da niste storili ničesar za njo? Vas li ne peče vest? Vam ničesar ne očiha? Gotovo ne, ker je najbrž nimate, ali pa menda že tako kosmato, da vas prav nič več ne peče. Grešniki ste kakor vaši kranjski bratci, le s tem razlokom, da vi grešite zoper tretji, bratci pa zoper četrti vnebovpijoči greh. Kakor se vidi, skrbje klerikalci za učitelstvo povsod enako.

Prijatelj vdov.

Splošni vestnik.

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Štefan Tomšič iz Ribnice; tov. Poldi Tomšič iz Ribnice; tov. Štefi Tomšič iz Novega Kota; tov. Jakob Dimnik iz Ljubljane; tov. Slavoj Dimnik iz Trsta; tov. Ivan Dimnik iz Ljubljane; tov. Ludovik Mikolič iz Ribnice; tov. Ivan Pokorn, tov. Marija Babnik in tov. Antonija Adamič, vsi iz Horjula. Bog plati!

Slovenska šolska Matica. Odbor je imel dne 13. t. m. sejo, pri kateri se je tako le konstituiral: ravnatelj Henrik Schreiner, predsednik; ravnatelj dr. Janko Bezjak, podpredsednik; prof. dr. Ludovik Pivko, tajnik; nadučitelj Jakob Dimnik, blagajnik; vadniški učitelj Ivan Krulec, knjižničar.

Učiteljska tiskarna je kupila Kleinovo hišo v Frančiškanski ulici št. 8 za 100.000 K. Poleg hiše je velik vrt, ki je dolg 60 m; toliko je dolga tudi hiša; ves prostor meri 3600 m². Hiša ima južno, solčno lego; nasproti leži frančiškanski vrt. Na vrtu se bo zgradilo za tiskarno posebno poslopje. Kaj več o tem ob priliki.

Pravato komedijo so pričeli uganjati naši Slomškarji sedaj. V „Slovenec“ št. 39. čitamo tudi sledeče: „Ustanovitev podružnice „Slomškove zveze“. V Trnovem na Notranjskem se je ustanovila dne 9. svečana podružnica „Slomškove zveze“. Ustanovnega obnena zbora, ki se je vršil v prostorih preč. g. dekana, se je udeležilo do 30 udeležencev, ki so vsi pristopili k podružnici. Zborovanje je vodil sklicatelj g. nadučitelj in deželni poslanec Ravnika. Gospod poslanec je po pozdravu zbranim obširno pojasnjeval položaj o zboljšanju učiteljskih plač, naker se je vnela živahna debata. V dno srca je zapekla vsenavzoče učiteljsvo izjava gospoda poslanca, da je vprašanje o zvišanju učiteljskih plač med poslanci najnepriljubljenejše. A z veseljem smo vzeli na znanje, da se on grozno trudi, da pridobi poslance kmetijskih občin za zvišanje učiteljskih plač. Pa tudi sami smo sklenili, da bomo z neutrudljivim delom pokazali, da smo vredni zvišanja. V odbor so bili izvoljeni: Predsednik: Jernej Ravnika, nadučitelj, Trnovo; podpredsednik: dr. Jos. Kržišnik, dekan, Trnovo; tajnik: Janko Grad, nadučitelj, Košana; blagajnica: gđ. Lucija Trampuš, šol. vod. Vrbovo; odbornika: Ivan Šuligoj, nadučitelj, Dol. Zemon in Ema Miselj, učiteljica, Košana. Nato je predavala gospa Puppis iz Košana... — Tako je govoril oni Ravnika, ki je obljubil Slomškarjem, da bo za zvišanje plač; oni Ravnika, ki je kriv, da ni bil sprejet v zadnjem zasedanju predlog o regulaciji učiteljskih plač; oni Ravnika, ki se je skliceval nekoč na disciplino, a sedaj baje nagovarja poslance kmetijskih občin za regulacijo — torej proti volji dr. Šustersiča in Kreka, ki vsebu-

jeta disciplino; oni Ravnika, ki je hotel pri proračunski debati nekaj govoriti, a mu je dr. Šustersič rekel — ne smeš! — „Leznjivi pratikarji — vsi pojte rakom živžgat!...“ je rekel Prešeren.

Moder protest so sprožile bistrske glave Slomškarjev. Niti uboge satire ne prenesajo, kaj šele, ko se bo nekoč zgražal ves svet ob podrobnem odkritju njih počenjanja. Kaj šele, ko bo zgodovina pisala njih dejanja? Zgodovina je učiteljica življenja, a ona je tudi neizprosna sodnica! Poglejte v dobo renegatstva in splošnega nemškutarstva in sklepajte po analogiji! — Nismo se čutili prizadete, zato nismo protestirali; če bi pa vi molčali, bi storili bolje, ker to vam je znano, da vas mi tu ne moremo braniti, ker so take razmere poguba šolstvu, škandal učitelstvu, so demoralizacija vzgoje, so sramota narodu, in naj le ljudstvo spozna svetohlinstvo, bo vsaj potem znalo ceniti poštene značaje! — Priobčujemo tu njih protest dobesedno, kakor so ga natisnili v „Slovenec“ št. 32.: „Protest učiteljskega društva. Pri sestanku slovenskega krščanskega učiteljskega, ki ga je zadnjič sklicala ljubljanska podružnica „Slomškove zveze“, so vsi navzoči z ogorčenjem zahtevali, naj se razgласi sledeča izjava in protest: „Učiteljsvo Slomškove zveze odločno zavrača in obsoja, da se je človek v osebi J. Cankarja v drami „Hlapec“ drznil grdo in ostudno blatiti učiteljsvo sploh. Persiflaža učiteljskega, kakršna se nahaja v tej knjigi, je skrajno žaljiva in predrzna obenem. Kot vzgojitelji mladine izvršujemo prevrženost znanje, da bi mogli tako blatenje mirno prenašati. Pravi umetniški in resni prijatelji sramotnega čelga stanu niso sposobni. Upamo, da slavno občinstvo brez razlike strank z nami soglaša! Apeliramo pa tudi na visoko c. kr. deželno vladu, naj zabrani, da se omenjeno grdenje učiteljskega ne bo smelo javno uprizorjati.“ — „Hlapec“ so pravkar izšli. Tudi v umetniškem oziru je ta knjiga tako beraška, da vzbuja samo pomilevanje, da je Cankar tako naglo in globoko umetniško propadel in osirotel na mislih in celo v dikičiji.“ — Ne odrekajte se javni sodbi!

Na avstrijski čebelarški šoli na Dunaju prirede letos poučne tečaje za čebelarstvo. Zglasiti se je treba do 10. maja. Oni učitelji, ki bi se želeli katerega poučnega tečaja udeležiti, naj se pravočasno oglašajo za službeni dopust.

V. J. Havliček a bratr v Poděbradech (Česko), slavnoznani leta 1887 založeni izvozni dom modnega in platnenega blaga, pošilja na zahtevo novo sestavljeno zbirko novosti, spomladnih in letnih, modnega blaga in sukna za dame in gospode, blaga za kostume, obleke in bluze, najboljšega zefira, priznane najboljše platna, opreme za neveste, najzvrstnejših damastov, raznih tkanin, namiznih in kavinskih garnitur, brisač, robecev itd. Priporočamo to realno in solidno češko podjetje najtopleje učitelstvu. Pri sklicevanju na naš list pošilja vzorce brezplačno.

Iz slovanskih pokrajin.

○ **120 čeških društev** je na Nemškem, kakor poroča neki praški staročeški list. Od teh je 62 bolj socialnodemokratskih, dočim jih je 58 strogo češkonarodnih.

○ **Razširjenje poljskega življa** na nemškem zahodu odseva zlasti iz dejstva, da je bilo tri nedelje, dne 16. in 23. januarja in 6. februarja t. l., skupno 107 shodov na 75 krajih industrialnega okraja.

○ **Ruski konzulat v Pragi.** Iz Prage poročajo: Pogajanja med rusko in avstro-ogrsko vladu glede ustanovitve ruskega konzulata v Pragi so dozorela že v toliko, da je z vsoto tovestnostjo pričakovati, da se ta konzulat osnuje že v najkrajšem času.

○ **Društvo zdravnikov za Bosno in Hercegovino** je za svoj poslovni jezik ugotovilo v pravih hrvaščino, oziroma srbsčino.

Razgled po šolskem svetu.

— **Francoske šole na Turškem.** Statistika pokazuje, da so francoske šole v Mali Aziji poslednjih šest let lepo napredovale. V mestu Kadi-Kej je l. 1903. pohajalo tamošnje francosko šolo 225 učencev, l. 1909. je pa to število naraslo že na 702, od katerih je bilo 158 učencev moslimske vere, akoprem je dotični zavod v rokah neke verske družbe. Nemci se trudijo, da bi tekmovali s Francozi, ali dosedaj se jim je to slabo obneslo. Tako so bili oni v Hajdar-paši, ki je izhodna točka njihove železnice v Mali Aziji, ustanovili krasno šolo, v katero se je bilo vpisalo 150 šolarjev. Ko so pa Francozi otvorili svojo šolo v skromnem poslopju, se je priglasilo izprva samo 68 otrok, ali še par dni ni poteklo, pa jih je od vseh strani navrelo toliko, da so jih morali odbijati. Nasprotno pa je število nemških šolarjev vedno padalo, dokler ni padlo od 150 na 48. To kaže, da je kulturni vpliv francoskega jezika v orientu silen.

— **Boj za šolo na Francoskem.** Župnik Tixier v Ambertu je bil obsojen na 200 frankov globe, ker je povedal s prižnice, da ne bo pustil k birmi onih otrok, ki rabijo kako šolsko knjigo, ki so jo škofje prepovedali.

— **Največja šola.** Največjo šolo so otvorili v Novem Jorku. Poslopje ima 23 nad-

stropij in 300 sob po 50 učencev, tako da lahko šolo obiskuje 10.000 otrok.

— **Realci-bogoslovci.** Naučni minister grof Stürgkh je izdal naredbo, ki določa, da lahko vstopijo absolventi realk in realnih gimnazij tudi v bogoslovje, ako položijo dopolnilni izpit iz latinščine in grščine.

— **Dvboj med študentkami.** Dve študentki v Krakovu, Ilonka Innecki in Olga Mecero, sta bili smrtno zaljubljeni v akademika Breitnera. Iz ljubosumnosti sta se nekoč na ulici traktirali z zausnicami, nato se pa pozvali na dvboj. Določil se je dvboj na pištole, dokler se ena izmed junčin ne zgrudi nesposobna za nadaljni boj. V nemškem mestecu Presterlitz sta se nato streljali. Zmagala je Ilonka, ki so je kolegije sprejele „z navdušenimi ovacijami“.

Z gospodarskega polja.

— **Zadružništvo na poljedelski visoki šoli na Dunaju.** Dr. Karel Hoffmeister je imenovan rednim profesorjem zadružništva na dunajski poljedelski visoki šoli. K dozdajnim štirim letnikom na šoli se ima pripojiti peti letnik, ki bo posvečen samo zadružništvu.

— **Kmetijske zadruge v Nemčiji.** Glasov statistike drž. zveze kmetijskih zadrug je bilo 1. jan. 1910 v Nemčiji 15.271 posojilnic in hranilnic, 2217 nakupovalnih in prodajalnih, 3193 mlekarških zadrug, 173 zadrug za vnovčenje mleka in 2568 drugih zadrug, skupaj torej 23.362 kmetijskih zadružnemu zakonu podvrženih zadrug.

Oklic.

Pri obnem zboru „Šolske Matice“ se je sprejel predlog naj bi se prirejela skupna potovanja slovenskega učiteljskega. Stavil se je nasvet naj bi se prvo potovanje napravilo na slovanski jug. V ta namen se je izvolil odbor obstoječ iz gospodične J. Mehle, učiteljice na dekliški šoli v Ljubljani, učitelja Fr. Gärtnerja, prof. dr. Tominška in učitelja K. Widra. Odbor je imel že več sej, v katerih se je posvetoval o tem potovanju. Sprva se je mislilo držati se nasveta, da se priredi potovanje na jug. Ker pa se vrši letos avgusta meseca zborovanje veslovenskega učiteljskega v Krakovu, se je sklenilo prvo potovanje prirediti v Krakov in potem čez Budimpešto in Zagreb nazaj.

Širši program potovanja je Ljubljana-Pragersko-Maribor-Gradec-Semmering-Dunaj-Dunaj-Prerovo-Oderberg-Krakov-Krakov-Zsolna-Galanta-Budimpešta-Zagreb-Zidani most-Ljubljana. Na Dunaju in v Budimpešti bi se mudili dva dni.

Vsa vožnja z oskrbo vred bi stala 220 K. Potovanje bi trajalo kakih 10 dni. Podpisani odbor prosi naj se oni gospodje profesorji, učiteljice in učitelji, ki se nameravajo udeležiti tega potovanja nemudoma vsaj do 2. marca blagovole prigrisati svojo udeležbo gospodu K. Widru, učitelju v Ljubljani, da bo mogoče nadaljne priprave izvršiti. Ker je g. K. Wider izvoljen blagajnikom naj se mu blagovolijo pošiljati tudi mesečne prispevke à 30 K, ker je do potovanja le še 7 mesecev.

Za potovalni odbor:

Dr. F. Tominšek, K. Wider, F. Gärtner,
predsednik. blagajnik. tajnik.

Listnica uredništva.

I.: Liska = das schwarze Wasserhuhn. (Glej: Pokorni-Erjavce, Prirodopis živalstva, str. 104!) — Tovariši R.: C. M. D. porabimo danes teden. — Na Kras: Porabimo prihodnjič. — O „Hlapecih“ smo dobili še eno omeno, ki jo porabimo in prihodnji številki. — Vijolice: Prejeli in porabimo. Drugo pošljite.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 155. Kranjsko. 104 1—1

Na III. mestni slovenski deški ljudski šoli v Ljubljani je smislu razpisa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 20. januarja 1910, št. 397 oddati stalno mesto nadučitelja in voditelja, združeno s zakonito osnovanimi službenimi prejemki.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom pri predsedstvu c. kr. mestnega šolskega sveta v Ljubljani vlagati

do 31. marca 1910.

Zakasnele ali pa pomanjkljive prošnje se pri oddaji službe ne bodo vpoštevale.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani,
dne 15. februarja 1910.

Predsednik:
Iv. Hribar l. r.

Št. 333. 105 1—1

Na enorazredni ljudski šoli na Nevljah je oddati učno in voditeljsko mesto z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 25. marca 1910.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izprijevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku,
dne 13. februarja 1910.

Pa kaj se to pravi, 52-7
Če trebuh boli?
Pri pametni glavi:

zavžij!

Krepčilo želodca,
potrebno v vsaki skrbni hiši!

Ljudska kakovost liter K 2.40
Kabinetna kakovost . . . 4.80
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Nasim rodbinam priporočamo 50
- Kolinsko cikorijo -

Najlepše darilo

vsakemu otroku je lepa knjiga! Zato kupujte krasne knjige za mladino, ki so:

A. Rapè: Mladini

A. Rapè: Dáne

J. Slapšak: Spisi
Mišjakovega
Julčka

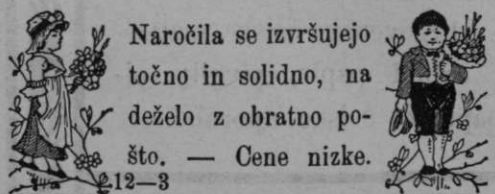
E. Gangl: Zbrani
spisi za mladino

Vsak izvod v elegantni vezbi stane samo 1 K, po pošti 16 h več. Naročila sprejema „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

172 9-7

ANTON BAJEC

umetno in trgovsko vrtnarstvo
v Ljubljani, Pod Trančo
se priporoča slav. občinstvu za obilno naročbo. Vedno sveže cvetje za šopke in vence, raznovrstne zelene cvetice v loncih itd. itd. Jako okusna izvršba.

Naročila se izvršujejo točno in solidno, na deželo z obratno pošto. — Cene nizke.

12-3

Naznanilo!

Tvrda Ivančič & Kurinčič vljudno naznanja vsem svojim cenjenim odjemalcem v mestu in na deželi, da je

preselila

svojo manufakturno trgovino iz Nadškofijske ulice št. 5
v Gosposko ulico št. 11 (Via G. Carduci).

Pri tej priliki vljudno naznanja slavnemu občinstvu, da sva povečala svojo trgovino s tem, da sva vpeljala razno modno blago. — Cene nizke, blago prve vrste, postrežba strogo slovanska. — Priporočava se za nadaljno naklonjenost in obila naročila.

Z odličnim spoštovanjem

6-2 **Ivančič & Kurinčič** manufakturna in modna trgovina
Gorica — Gosposka ulica št. 11.

Važno!

Pri nakupu oblačilnega blaga za dame in gospode navadno do najfinejšega izvolite se ozirati na priporočljivo narodno manufakturno trgovino

Hedžet & Koritnik

Tekališče Verdijevo in Šolska ulica
v Gorici. 6-2

Ravnokar došlo najnovije modno blago za spomladansko sezijo.

Vzorci na zahtevo poštne prosti.

Knjigarna

L. Schwentner

Ljubljana, Prešernova ulica 3

priporoča nastopne novosti:

Aškerc A.: **Akropolis in piramide.** Poetični sprehodi po Orientu. — Broširano K 3.—, eleg. vez. K 4.50. 30-24

Cankar Ivan: **Za križem.** Obsega 13 novel in črtic z epilomgom. — Broširano K 3.—, eleg. vez. K 4.50.

Levstik Vladimir: **Obsojenci.** Vsebina: Nenormalni piščanec. Razmišljeni Vid. Mlada Breda in slepec. Rikard Malloprou. Broš. K 2.50, eleg. vez. K 3.50.

Milčinski Fran: **Igračke.** Črtice in podlistki. Broš. 2 K, el. vez. 3 K. Murnik Rado: **Jari junaki.** Humoreske. Br. K 2.50, el. vez. K 3.50.

Spomlad 1910. Spomlad 1910.

Blagovolite pisati po vzorce!

V. J. Havliček a bratr
v Poděbradech na Češkem

izvozni dom zal. l. 1887 mod. sukna in rokodelnega blaga priporoča v splošno priznani najboljši kakovosti

modno blago, sukno, cefir.

Spomladne in letne novosti 1910.

Blago za plesne obleke, opreme za neveste damast, kanafasa, Havličkovo blago, robce, brisače, namizne in kavne garniture, platno. 26-7

Vzorci franko. — Tu dobite najboljše.

1 kos Havličkovega blaga „Kvetuse“ 23 m za 16 kron.

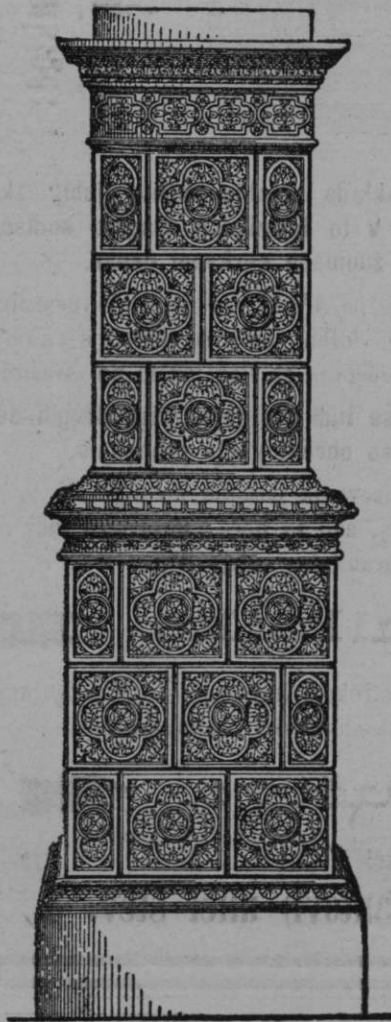
1 kos Poděbradskega Laženskega blaga 23 m za 22 kron 40 vin.

1 zavoj 40 m ostankov letnih in zimskih okusno združenih od 2-8 m za 18 K. Franko po povzetju. Od teh ne pošiljam vzorcev.

Le pri nas vse dobro.

Največja in najstarejša tovarna

lončenih pečij in lončenih izdelkov

A. Drelse

Ljubljana

Priporoča se slavnemu občinstvu in cenjenemu učitelstvu v naročilo na

štedilna ognjišča in pečij

preprosto in najfineje izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih kar najbolj strokovnjaški, zanesljivo in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam znaten popust. — Mnogokrat odlikovan. — Ilustrovani ceniki so na razpolago. 46-2

Snažno se oblači

vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice 52-32

Marije Jirsové

učiteljeve soproge

v Novém Hrádku n/ Met.

(dobaviteljica deželne osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2-8 metrov dolgih odrezkov cefira, kanafasa, flanele, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, tudi polovico zavoja za 9, ozir. 10 K. Blago je stalnobarvno in močne kakovosti.

Naročite in ostanete stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Umetna knjigoveznica

Fr. Breskvar

v Ljubljani 12-2

Filipov dvorec, poleg Frančiškanskega mostu za vođo se priporoča slavnim šolskim vodstvom in gg. učiteljem v izdelovanje vsakovrstnih

knjigoveških del.

Na večja dela popust!

Jakob Šuligoj

urar c. kr. drž. železnice
Gorica, Gosposka ul. 25

priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih zlatih, srebrnih in stenskih ur, budilk i. t. d. :: Zaloga zlatnine in srebrnine.

Zaloga vsakovrstnih šivalnih strojev za krojače, čevljarje, in vse druge obrti.

Pri meni je vsak stroj za 10 do 20 K ceneji in jamčim za prodani stroj od 5 do 10 let.

Prodajam tudi na obroke.

Avgust Agnola

Ljubljana, Dunajska cesta 13

priporoča svojo bogato zalogo 52-6
stekla, porcelana, svetilk, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, kakor tudi aparate za fizikalne poizkušnje. Prevzema vsa v to stroko spadajoča dela.

J. Jax
Ljubljana
Dunajska cesta

Šivalni stroji,
kolesa in
pisalni stroji.

46-2

Preobleke. Popravila.

L. Mikuš
tovarna dežnikov
(Ljubljana, Mestni trg.)

52-4

Lak za šolske table

črn in medel

: Olje proti prahu :

priznано najboljšo prodaja

Adolf Hauptmann

v Ljubljani.

Prva kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Zahtevajte cenike! 52-1

Najbolj varno naložen denar
je v slovenski
**mestni hranilnici
ljubljski.**

Stanje hranilnih vlog:
nad 37 milijonov kron.

Rezervni zaklad:
nad 1 milijon kron.

Za varnost denarja je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in vso svojo davčno močjo. V to hranilnico vlagajo sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica ljubljanska obrestuje hranilne vloge po 4 1/4% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje takoj. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega in ga vlagatelj ne zaračuni.

Denar se lahko pošilja tudi po pošti. Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

Posoja se na zemljišča po 5% obresti in proti amortizovanju posojila po najmanj 1/4% na leto. Dolžnik more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako to hoče. Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje. Mestna hranilnica izdaja lične

domače hranilnike.

Priporočamo jih zlasti staršem, da z njimi navajajo otroke k varčnosti. — V podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov upeljala je ta slovenska hranilnica tudi

kreditno društvo.

Mestna hranilnica ljubljanska je v lastni palači
v Prešernovi, prej Slonovi (Elefantovi) ulici šte. 3.

Valentin Lapajne

—: pred šolo v Idriji —:

priporoča svojo bogato zalogo vseh risalnih in pisalnih potrebščin, kakor tudi zalogo vseh učnih knjig za ljudsko šolo in realko.

Velika izbira razglednic mesta Idrije in idrijskega rudnika.

„Živi človek po smrti dalje?“

Na to vелеvažno vprašanje daje točen odgovor knjižica, v kateri je naše daljno življenje po smrti na eksperimentalni podlagi neovrgljivo dokazano in prepričevalno zasigurano.

II. izdaja velja samo 50 h v poštnih znamkah.

Knjižica se vsakemu tovarišu najtopleje priporoča, ker ojači veselje do težkega našega poklica, krepi duha k napredku in obvaruje žalostnega in obupanega človeka pred samoumorom.

Cena 1 K. Naroči se pri: Cena 1 K.
T. KUNSTIČU v KONJICAH
Cena 1 K. (Spod. Štajersko.) Cena 1 K.

Modna in športna trgovina

Modna in športna trgovina

P. MAGDIČ, LJUBLJANA

Nasproti glavne pošte.

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice, čipkasto blago, čipke, vložki, svilnate vezene, Jabots, fichus, damski ovratniki in kravate, svilnati in baržunasti trakovi, pozamentirja, porte, žnore, resice, krepince, krepj in flori za žalovanje.

Šerpe iz svile in čipk.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge in odeje za vozičke, sukanec za šivanje, pletenje in vezenje. Dišave, mila in ustna voda. Narodne vezene, zastave, trakovi in znaki i. t. d.

52-5

Perilne, volnene in svilnate

bluze

spodnja krila iz batista, klota, listra in svile, hišne halje, predpasniki, vse vrste damskega perila, moderci, pasovi, rokavice, domači čevlji, galoše, nogavice, solčniki, dežniki, strikane jope, čepice in gamaše za šport, žepni robci, kopalno perilo.

Posebni oddelek v I. nadstropju za **damske klobuke, slamnike**, oblike in vse nakitne predmete za klobuke, pajčolani, **kitničarja** in delavnica za moderniziranje klobukov, žalni klobuki vedno na skladišču i. t. d.

Oddelek za gospode:

Klobuki, cilindri, slamniki, čepice.

Srajce, spodnje hlače, spalne srajce, predprsniki, ovratniki, zapestnice, žepni robci, nogavice, rokavice, kravate, naramnice, podveze, dr. Jagrovo zdravstveno perilo, dežniki, dežni plašči, galoše, gamaše, odeje za potovanje, palice, ščetke za obleko, lase in zobe. Za turiste: pelerine, nahrbtnike, dokolenice, gamaše, plezalni čevlji, palice, vrvi, cepini, dereze, aluminijeve posode, termos. **Potrebščine za sankanje, tenis in lovce.** — Sokolske potrebščine.

Nasproti glavne pošte.

Učiteljska tiskarna priporoča sledeče knjige:

Učne načrte za Kranjsko za eno- in K
dvorazrednice po —50
od tri- do osemrazrednice po . . . —60
Načela za obči načrt ponavljalne šole —25
Cesarska pesem, četveroglasna . . . —14
Brunet, Telovadba, najnovejša izdaja 4—
Adamič, Slava cesarju Francu Jožefu I. 4—
Besedilo k Adamičevi spevoigri . . . —10
Štupar, O prvinah in spojinah . . . 1:50
Dr. E. Bretl, Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe —20
Izvršilni predpis k dok. šol. in uč. redu 1:20
Učit. pokojninski zakon za Kranjsko —20

Mladinski spisi:

A. Rapè: Mladini I. 1—
J. Slapšak: Spisi Mišjakovega Julčka I. 1—
E. Gangl: Zbrani spisi za mladino I. . 1—
A. Rapè: Dane 1—

Telefon št. 118.

Poštna hranilnica št. 76.307.

Učiteljska tiskarna

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4 Ljubljana Gradišče št. 4

priporoča sl. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine iz svoje zaloge

Ceniki se pošiljajo zastonj in franko. Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko in litografsko stroko spadajoča dela ter jih izvrši točno, okusno in po solidnih cenah. Tiskanje muzikalij in časopisov.

Učiteljska tiskarna priporoča sl. šol. vodstvom in gg. učiteljem razun vseh najnovejših tiskovin za ljudske in meščanske šole posebno:

Razne napise na lepenki. Vse vrste poštne tiskovine za šolsko uporabo. Vse uradne in vse knjigovodstvene tiskovine za obrtno-nadaljevalne šole, prirejene po strok. učit. g. H. Podkrajšku. Vse tiskovine za **otroške vrtce**. Razne mape za uradne spise, za šol. matico iz posameznih listov, za zbirko normalij itd. **Spominske liste** za dečke in deklice, izdane od Slovenske šolske matice. **Podkladke**, ovojni papir, pivnik, pisemski papir za šolsko uporabo.